

ЖИВЛИ О ДОБРУ И ЗЛУ

ДУША ПРЕТЕЖНИЈА ОД ТЕЛА

Време је тица, која те кити шареним перјем, но, која ће доћи и да почупа своје. Ако будеш сувише везао душу своју за перје, време ће ти с перјем и душу очупати. Ах, како ће тада ружна бити нагота твоја!

БОГ НАЈВЕЋИ ТОЧАК

Велики точак спорије се окреће но стиже мали точак који се брже окреће.

Што већи точак то спорије окретање и мање ларме; што мањи точак то брже окретање и више ларме. Ово важи како за ствари тако и за људе.

Највећи точак у души човечијој јесте Бог. Његов се обим не види, нити се Његов ход чује од множине и ларме малих точкова.

Но, кад се сви мали точкови у души утишају, душа се тек онда види у неизмерном божанском точку, којим је обухваћено небо и земља. И при тој изненадној и реткој визији душа осећа неисказану радост.

БЕЗБОЖНИК ЈЕ СЕБИ ЦЕЛАТ

Кад се човек окрене лицем к Богу, сви путеви воде Богу. Кад се човек окрене лицем од Бога, сви путеви воде у пропаст.

Ко се одсутно одрече Бога, и речју и срцем, тај не може ништа у животу учинити, што не би водило његовом потпуном разорењу и телесном и душевном.

Зато се не жури да тражиш целата безбожнику. Он га је нашао сам у себи, поузданијег него што му га сав свет може дати.

ЈАКИ ДУХОВИ

Није довољна само јачина воље, нити само јачина осећања, нити само јачина ума. Нити је све ово укупно довољно без светлог циља.

Шта вреди атлету брзина ногу и јачина плућа, ако се свако у страху склања од њега и ако нико не жели помоћ његову?

Све силне и бурне стихије природне, обучене у мрак ноћни, испуњавају путника страхом. Но, кад их јутарње Сунце осветли, путник се пријатељи с њима.

Такви су и такозвани јаки духови. Обучени у таму егоизма и сујете они су страшило и људима и природи око себе. Но, када се осветле божанском светлошћу, они постају источник радости за све око себе.

Јачи је град од кише, али зато ипак град нема пријатеља на земљи.

ДОБРОТА ЈЕ ДАЉНОВИДА

Доброта је даљновида и види најдаље узроке. Злоба је кратковида и види најближе узроке.

Злоба и тица виде, да је потребан облак, да би пала киша. Доброта види, да је потребан Бог, да би пала киша.

Злоба и магарац виде, да је потребно ђубре, да би растао кукуруз. Доброта види, да је потребан Бог, да би растао кукуруз.

ЦЕЛИНА ОЧИГЛЕДНИЈА ОД ДЕЛА

Увек је очигледнија целина него део целине. Ово свакако због смислености и целисходности целине.

Очигледнији је храст него жир на храсту. Очигледнија су кола него осовина кола. Очигледнији је човек него рука човека. Целина природе очигледнија је него ма која ствар у природи.

Бог је очигледнији од природе и од свега у природи. Но кад се човек загледа у жир на храсту, жир му постаје очигледнији од храста. Кад се загледа у точак, точак му постаје очигледнији од кола. Кад се загледа у руку, рука му постаје очигледнија од човека. Кад се загледа ма у коју ствар у природи, та ствар му постаје очигледнија од природе. Кад се загледа у природу, природа му постаје очигледнија од Бога.

Но ова очигледност дела јесте тренутна, док је очигледност целине трајна.

Отуда Бог је највећа и најтрајнија очигледност.

ЋУТАЊЕ

О три предмета не жури да говориш: о Богу - док не утврдиш веру у Њега, о туђем греху - док се не сетиш свога, и о сутрашњем дану - док не сване.

ВЕЛИКИ ЧОВЕК

Не можеш бити велики човек докле год себе сматраш умрлим.

Не можеш бити велики човек ни на једном месту на свету и ни у једном положају у друштву; - прво, докле год имаш страх ма од чега мањег од Бога;

друго, докле год имаш љубав према чему мањем од Бога, и

треће, докле се год не привикнеш сматрати своју смрт нечим бившим, а не нечим будућим.

СЛАБИЋ

Злочин је слабост, а не снага. Злочинац је слабић, а не јунак.

Зато сматрај свога злотвора увек као слабијег од себе, па као што се не светиш слабом детету, не свети се ни злотвору. Јер он није злотвор по снази, него по слабости.

Тим начином гомилаћеш снагу у себе и бићеш као море, које се не излива да потопа свакога дерана, што се у њ баца каменом.

БРИЉАНТНА ШИМЕРА

Око није сито гледања, нити је ухо сито слушања. Свет је овај у целини као једна бриљантна шимера, но он је сама жалост у појединостима; исполинска храброст у целини, а мишији страх у појединостима; непобедни замах живота у целини, а очајно умирање у појединостима.

И сва ова бриљантна шимера не може заситити ниједно око, нити и једно ухо, још мање може загасити жеђ телесних жеља, а најмање може она заситити жеђ духовну. Јер као што једна кап воде падне на врео језик ожедног путника и напоји га, тако и цела ова васиона - једна врела кап - пада на жедни дух и не само не напаја га, но управо та једна врела кап - васиона - и ствара жеђ и разгорева жеђ до безумља.

Заиста, свет је и постао да створи жеђ код човека, но не и да је угаси.

ДУША ВИДИ

Наше очи, саме по себи, виде онолико колико и наше наочари. Наше уши, саме по себи, чују

онолико колико и метална слушалица на њима. Наш језик, сам по себи, говори онолико колико и клатно у звону.

Но, зато што наша душа види, очи наше виде. И зато што душа чује, уши чују. И зато што душа носи смисао, језик говори смислено.

Да су очи наше као језеро, без душе оне би виделе као и језеро што види. Да су уши наше као пећине, без душе би оне чуле колико и пећине чују. Да је језик наш звучан као клатно у звона, без душе он би говорио колико и клатно говори.

ИНТЕРВЈУ

Једини искрен интервју научника с природом јесте:

- Природо, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Једини искрен интервју историка са историјом јесте:
- Историјо, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Једини искрен интервју светитеља с Богом јесте:
- Боже, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Непогрешан одговор у сва три случаја јесте:
- Човече, нађи мене у себи!

ДОБИТАК И ГУБИТАК

Кад се добитак гледа изблиза, види се као добитак. Кад се добитак гледа издалека, види се као губитак.

Кад се губитак гледа изблиза, види се као губитак. Кад се губитак гледа издалека, види се као добитак.

Добијање Бога једини је добитак, који је добитак и изблиза и издалека.

ИШЧЕЗНУЋЕ

Највећи ћеш бити онда, када себе мишљу претвориш у ништа;

када се духом уздигнеш до Духа бескрајнога и безданога и посматраш себе из висине, из даљине, као један објекат, исто онако објективно као што сада, из тела посматраш све остале објекте око себе;

када из те висине, даљине, погледаш на себе као на умрла, као у прах развејана ишчезла и осетиш сва остала тела - сва и свачија - као и своја;

када се уживиш у Бесмртност и Живот, те сагледаш ништавни и узалудни посао смрти и сагледаш саму смрт у прошлости, велим у прошлости, но без садашњости и будућности.

Тада ће ти смрт, што непрестано прети да ти однесе тело, бити не више страшна од ветра, што прети да ти однесе шешир.

Јер ћеш тада знати, да душа твоја може бити без тела као и глава без шешира.

ОПЕТ ТО МАЛО ДРУКЧИЈЕ

Свака врлина проузрокује самозаборав. Свака врлина у пуној мери својој проузрокује самоишчезнуће. Врховна врлина, љубав, означава најпотпунији самозаборав и најпотпуније самоишчезнуће.

Самозаборав прелази у самоишчезнуће, самоишчезнуће прелази у вечни живот.

Кроз оно што је дуго ми познајемо оно што је кратко, а кроз оно што је кратко ми познајемо оно што је дуго. Кроз дуге године труда, досаде и самољубља, ми познајемо ову кратку временост, а кроз кратке тренутке врлине ми познајемо неизмерну вечност.

ПЕХАР СЛАСТИ

Кад би ти понудили златан пехар са најбољим вином у свету и рекли: Пиј, но знај, да је на дну скорпија - да ли би пио?

У сваком пехару сласти земаљске налази се на дну скорпија. И уз то, нажалост, пехари су ови тако плитки, да је скорпија увек близу усана.

СМРТ

Између ћутања неба и земље огорчено се препиру мудраци: „Шта је материја“ и „шта је дух“?
А смрт на гробљу седи и одлучно одговара: „Материја је тесто, дух је квасац, ви сте хлебови, а ја гост“.

НАД МРТВИМ СИНОМ

Мајка спрема сину постељу од кашмирске вуне и балдахин од монголске свиле.
Једна ноћ и две, а треће син лежи у постељи од иловаче са лане закопаним мрцом, лежи без сласти, горчине и сна.
Долазе победиоци земље; долазе победиоци мора; долазе победиоци ваздуха и доносе мајци, ради утехе и своје сузе.
- Где су ваше слављене победе, кад ми доносите оно што јаке имају и сувише?

СМРТ СУЖЊА

- Култура и прогрес! - хвали се сужањ живота сужњу живота.
- Хоћеш да кажеш: чишћење и осветљење тамнице? Но, ко ће нам пробити зид тамнице.
- Сужањ пита сужња.
И две речи, са два срца роне у подрум тамнице.

ГДЕ ЈЕ ГОСПОДАР ГОЗБЕ?

На грудима лешине коњске орао стоји и једе. На грудима орла време стоји и једе. На грудима времена вечност стоји и једе.
Хиљаде посматрача - са својим орлом на грудима - гледају и виде део слике; једва десет од хиљаде виде други део; а једва један од десет види трећи део. Међу хиљаде ах и јаох је чути најређи усклик видовитог: Ено, над вечношћу, господара гозбе!

СМРТ ИЗНЕНАДА

У банци банкар радосно броји, колико хиљада дана још може јести. А гладан гробар са гробља посматра град и мисли: из чијих ли ће зуба сутра испати хлеб?

НЕ ПОНЕТИ СЕ МУДРОШЋУ

Не понеси се мудрошћу.
Ни туђом, јер није твоја.
Ни својом, јер чим си се понео, значи да је немаш много.
Ниједна лампа не гори док се не долива.
Све се лампе могу напунити, а лампа мудрости никада.

ЛОПОВ И МОЉАЦ

Ако си богат само оним, што лопови могу украсти и мољци појести, са чим ћеш остати ако лопови збиља украду, и мољци поједу?

ПУСТИЊА ЗНАЊА

„Знање је светлост“, говоре охоли зналци, без радости и милости. Но, гле, Сахара има највише светлости, но зато је она увек усијан кадавер.

ИСТИНА СЕ ОТКРИВА ЉУБАВИ

Тражити истину, значи тражити предмет љубави.

Тражити пак, истину као оружје, или тражити је ради употребе, значи тражити истину ради прељубе. Ко тако тражи истину, томе истина баца кост, коју тражи, али сама се скрива од њега иза зидова од три света. Иза зидова, душо, од три света!

ИСТИНА ЈЕ НАЈБЛИЖИ СРОДНИК

Ако тражиш истину с љубављу, и ради љубави, она ће ти се показати у оноликом сјају лица свог, колико тражиш понети, а да не изгориш.

И донеће ти у мираз све што ти је на потребу. Но, ти ћеш махнути руком преко свега, јер ћеш осетити да ти је све непотребно изван сјаја и слатког лица истине.

Па кад у тумулту света изгубиш за час из вида лице истине, осетићеш се тужан чак и међу најближим сродницима и најбољим пријатељима. Као дете у пуној соби браће и сестара, но у одсуству мајке! Ближи је сродник детету одсутна мајка, од све присутне браће и сестара. Тако ћеш и ти осетити да ти је најближи сродник истина и за три света, него браћа и пријатељи са којима вечераш за истом трпезом.

ШТО ГОД ТКАШ, ВЕЗУЈ КОНЦЕ ЗА НЕБО

Сва дела твоја, која учиниш, не у име неба и без дозволе неба, донеће горак плод, јер их небо неће облити својом благодатном кишом ни обасјати својом животворном светлошћу.

Што год намераваш, ослушни савет неба.

Што год ткаш, везуј конце за небо.

У ДРУШТВУ И У САМОЋИ

Уколико се год мудрији показујемо пред људима, утолико се луђи осећамо пред самим собом.

Уколико год више истичемо пред људима своје врлине, утолико се јаче истичу пред нама самима одговарајуће слабости и пороци.

Један војник исповедио је свом пријатељу, да кад год је у друштву истицао и описивао своје јунаштво у рату, у његову свест неодољиво су се тискале слике свију његових пораза и кукавичлука у животу.

ПОХВАЛА И ПОКУДА

У овоме свету ми смо као роба изнета на пазар. Једни трговци дижу нам цену до небеса, други је обарају до ништа.

Похвала или покуда, која нам од људи долази, увек дели нашу душу на двоје; једном половином душе ми се радујемо похвали, а другом жалостимо и једном половином душе ми се жалостимо због покуде, а другом радујемо. Јер осећамо у тајанственим дубинама сопственог сазнања, да ни сама похвала ни сама покуда није казала све о нама.

Буди опрезан према крајњим похвалама и крајњим покудама, и сматрај да си од првих мањи, а од других већи. Да не би полетео без крила и да се не би поништио без надежде.

ИСТИНА ЈЕ БИЋЕ

Истина није мисао, није реч, није однос предмета, није закон. Истина је Биће.

Истина је сила животодарна, што живот даје свему; истина је биће, које прожима сва бића.

Истина је као ваздух - но није ваздух - у коме пливају сва бића; као светлост - но, није светлост - којом сијају сва бића на небу и на земљи.

Истина је Биће. Мало који језик у свету има тако добру и изразиту реч за оно што јесте као српски (словенски) језик. Истина је оно, што је увек исто. Ништа није увек исто и непроменљиво и равно само себи осим истине.

СТРАХ ОД СЕБЕ

Ко се никад није уплашио себе самог, тај не зна за страх. Јер сва чудовишта спољашња, којих се човек страши, налазе се унутра у њему и то у неразблаженој есенцији.

Постоји некаква бездан у нама, над коју када се човек једном наднесе остаје до смрти задивљен и устрашен. Сви светови могу стати у ту бездан и не испунити је. И са свима нашим именованима та бездан - душа, ум, воља, осећаји, ефекти, страсти, унутрашњи човек, словесност - бездна остаје неисказана, неопредељена и безимена.

Човек се простире донде докле се његова глад простире. Простирање једног дивљака иде докле и поглед његових очију. Простирање једног вишег духовног човека иде далеко из граница васколиког света. Нека се сва васиона претвори у једну трпезу и сви њени дарови изнесу на ту трпезу, један виши духовни човек устаће иза трпезе. Јер она је као и „богодељна“ за убожјаке духовне, цела ова китњаста, свадбена васиона. Она и не постоји за то, да засити глад, него да створи глад. Како може она заситити глад једног вишег човека? Како може она заситити онога, коме је она и створила глад?

ПОГЛЕД

Очи су тачка сусрета душа, казао је један мудрац. Погледом се душа упија у душу. Поглед је као лампа, с којом ми улазимо у туђу душу, да је испитамо и познамо.

Кад погледамо слепцу у лице, ми узалуд тримо тачку сусрета, и осећамо при том неку мистерију, која нас мори као кад чујемо жубор реке понорнице под ногама, или као кад видимо кућу без прозора.

Поглед је врло јак коноп, којим природа везује човека за себе. Чулном човеку сва се природа представља једино у формама. Он се зауставља код сваког предмета и његово чуђење пада на сваку форму. Духован човек пак, растапа огњем свога ума све форме у некакав првобитни елемент и чуди се над тим јединим елементом. Но и ово је само почетак духовности.

ОД ВИДИКА ЗАВИСИ МИР

Што ужи видик, то већи немир. Што шири видик, то мањи немир. Најшири видик, божански мир. Што ужи видик, то већа цена себи. Што шири видик, то мања цена себи. Најшири видик, најмања цена себи.

Кад би охола жаба из бунара стала покрај океана, изгубила би своју охолост.

САСТАВ ОВОГА ЖИВОТА

Овај живот не би се могао замислити без трога: Среће, несреће и смрти. Нешто среће, нешто несреће и смрт омогућавају овај живот.

Морална хемија овога света још је чуднија од физичке хемије.

Срећа је дар Божији, несрећа допуштење Божије, а смрт победа Божија.

Стална срећа, без примеса несреће, постала би безбојна и досадна. Стална несрећа, без смрти, учинила би овај живот паклом без излаза. У срећи људи неће-хоће да се сете Бога; у несрећи хоће-неће да се сете Бога, а у смрти морају да се сете Бога.

БЕДНОЋА И ПРАЗНИНА

Што веће богатство изван Бога, то већа бедноћа. Што веће знање изван Бога, то већа празнина.

Бог једини чини богатим и мудрим. Свет без Бога ствара просјаке и глупаке.

ТКАЊЕ И ОСИПАЊЕ

Ако дању ткаш, а ноћу осипаш, никада нећеш саткати. Ако дању зидаш, а ноћу рушиш, никада нећеш сазидати. Ако се, дакле, молиш Богу, а чиниш оно што је зло пред Богом, никада нећеш моћи своју душу ни саткати ни сазидати.

ЕХО СВОЈЕ ДУШЕ

Цела природа личи на један клавир, на коме су створења у ствари дирке. Које се год дирке човек дотакне, чује ехо своје душе.

ЛЕПОТА ПРИРОДЕ

Сва лепота природе долази од тајанствености Тајанственога. Без ове тајанствености Тајанственога природа не би могла ни за тренутак задржати ону тиху и чедну лепоту, која кроз њу просијава.

Сва створена природа је облак, који задржава силну светлост и умерава пламен Божанства.

Танкост или дебелост тог облака зависи од нашег духовног вида. За префињене духове тај облак је танак и прозрачан, за грубе дебео и таман.

ЧУЛА, РАЗУМ И УМ

Разум има на служби пет чула, ум има једно чуло. Чуло ума јесте разум.

Разумни су они људи, код којих разум господари чулима.

Умни су људи виши од разумних, као што су разумни људи виши од чулних.

Умни су они људи, код којих ум потпуно господари разумом, то јест код којих ум само прима искуство, које му доноси разум, као сиров материјал, који он претвара у нешто сасвим друго, што и не личи на разумом донето му искуство. Као што стомак прима споља храну и претвара је у крв, то јест у нешто што и не личи на примљену храну!

Људи пак, код којих разум преовладава умом и искуство разума остане једини - несварени - садржај ума, постају безумни. Као што се говори о поквареном стомаку и несвареној храни, тако се може говорити о поквареном уму и несвареном - неживотвореном - искуству. И као што један организам мора да пропадне при огромној количини хране, но без моћи сваривања, тако и ум мора да се помрачи при огромној количини искуства и знања, кад изгуби моћ контроле обим и моћ преобраћања овога у нешто сасвим неслично.

ЧИМЕ СЕ ХВАЛИШ?

Чиме се хвалиш?

Златом? То исто злато држала је планина у себи и није се хвалила.

Оделом? Ту исту свилу носила је гусеница у себи и није се хвалила.

Здрављем? Још боље здравље има вук у гори, но не хвали се.

Апетитом? Мравојед с апетитом једе мраве до смрти, а потом мрави њега једу.

Срећом? Гле, лисица је неверљивија према срећи. И кад стоти пут успе да ухвати кокош, она у страху послушкује с које ће стране пући пушка.

Коњима? Како можеш високо мислити о својим коњима, кад они не мисле високо ни о себи, нити - о теби?

НЕ ВЕРУЈ СРЕЋИ

У богатству мисли, како ћеш с достојанством сносити сиромаштину. У срећи мисли, како ћеш с достојанством сносити несрећу. Када те људи хвале мисли, како ћеш с достојанством сносити њихове поруге.

А целога живота мисли, како ћеш с достојанством умрети.

СКРИВАТИ СЕБЕ - СЛАБИТИ СЕБЕ

Понеки човек скрива своје слабости од оних, који га воле да га се не би згнушали. И скрива себе од оних, који га хвале, да га не би наружили.

Двојако се греши. Прво, јер не зна да, кад би открио своје слабости, они који га воле и хвале не би га мање волели и хвалили. Открију ли пак ови сами његове слабости, онда ће неминовно доћи гнушање и поруга, којих се он толико боји.

Друго, јер заборавља да једно Око све види, све зна и све проказује.

Боље, дакле, открити своје слабости раније него оставити их да нарасту и саме се открију доцније. Јер је лакше поднети стид у младости, него у старости.

ПРОШЕТАЈ МИСЛИ ПО НЕБУ

Мисли твоје, које се по небу не прошетају, остају кржљаве и болесне. Речи твоје, које не ударе о небо, остаће без еха и биће као котрљање камена, које зада страх околина и не донесе никакву благодат долини.

ВЕРА И ВЕРА

Што год више неверовања у неверујућих то јача вера у верујућих.

Изгнавши добру веру из себе неверујући остају са злом вером. Изгнана пак добра вера из њих невидљивим путевима претходи у верујуће.

Изгнавши злу веру из себе верујући остају само са добром вером. Изгнана пак зла вера из њих невидљивим путевима претходи у верујуће.

Што год зла вера добија у множини то добра вера добија у јачини. И обратно.

И тако од увек до увек иста је мера вере у свету.

Не бој се, дакле, за веру у Бога. Никад се не бој онога чега се Бог не боји.

ЧУДО

Добро дело је чудо, које два срца чини срећним. Зло дело је одсуство чуда, које два срца суши.

Где, нико не говори о чуду, када се трава суши, а сви говоре о чуду, када трава расте.

БОГ И ПРИРОДА

Бог ствара, природа гради.

Бог ствара и мајсторе и материјал, и мајстори су један другом материјал. Но, ни мајстори ни материјал не могу ништа саградити без непрестане, свеprisутне помоћи Творца.

Питати: Где је Бог више присутан у природи, споља или изнутра, значи колико и питати: Где је вода више мокра, споља или изнутра? Или, где је со више слана, споља или изнутра? Или, где је мед више слadak, споља или изнутра?

ДИМЕНЗИЈЕ ЧОВЕКА

Није оно човек, што се може сместити у један гроб, но оно што се не може сместити ни у васиону.

Мисли наше у истини знају се на оноликој даљини на колико се пружају.

Осећања наша распростиру се и објављују у оноликим бићима и световима, на колико су упућена.

Наша добра воља, ако досеже до ангелских кругова, ствара око нас круг од васионе, тако да све што је у том кругу осећа је.

Ако не свесно, а оно подсвесно душа свих бића осећа наше мисли, наша осећања и нашу добру вољу, у већој или мањој мери, што зависи и од тих бића и од нас самих.

Ваистину, није оно човек, што се може сместити у један гроб, но оно што се не може сместити ни у васиону.

ОПЕТ ТО МАЛО ДРУКЧИЈЕ

Не можеш познати део, док не познаш целину.

Ко не зна кола, не може знати ни точак. Ко познаје кола, познаће и точак.

Ко не зна кола, па нађе точак у пољу, трудиће се да позна точак. Он ће мерити точак, бројати му састојке, пробати му особине, у лежању и у покрету и чудити се над њим. Он може испитати точак боље и детаљније него и сам возар кола, али он не може познати точак, ако никад није видео кола. А возар ће, са мање испитивања точка, познати точак на први поглед. Јер возар познаје кола.

Не можеш познати бубрег, док не познаш целу овцу.

Не можеш познати ни ограду око своје куће, док не познаш свет.

Како ли ћеш тек познати човека, док не познаш једну целину више од света, једну целину, преко које ни мисли човекове не могу ићи даље? Јер докле се год простиру мисли човекове, дотле се простире човек.

Не прескачу ли и твоје мисли, Анатоле, сваки дан и сваки час све границе и ограде васионе?

РАЈ И ПАКАО

Да ли може учинити добро оно што не постоји?

Гле, колико је добра учинио човечанству Пакао! Колико је зликоваца обратио у покајнике! Колико грешника у светитеље! Колико злоумишљаја задржао од остварења!

Да ли може учинити неко добро оно што не постоји?

Гле, колико је добра учинио човечанству Рај! Колико је племенитих дела инспирисао! Колико жалости претворио у радост! Колико суза избрисао! Колико племенитих уздаха извукао! Колико божанских сећања осветлио и божанских тежњи зажегао!

Филимоне, да ли оно што не постоји може учинити неко добро?

ИЗМИРЕЊЕ СА СУДБОМ

Шта значи „измирити се са судбом“?

Прво значење: као во, беспомоћно и безпротестно ићи на кланицу смрти.

Друго значење: као измучен син журити радосно преко смрти, као последње препреке у наручје оцу.

СУЈЕТА

Као што трешња не доноси плода пре него отресе цвет, тако ни човек не може донети плода духовног док не отресе са себе телесну сујету и спољашње кинђурење.

ОД БОГА СЕ НЕ ПОБЕЖЕ

Ако бегаш од Бога, он те неће јурити, али ће те чекати.

Којим год путем ходиш, сретнеш Бога. Но, ако не будеш познао Бога при сусрету, твоје путовање пратиће чамотиња, као путовање ка гробљу.

На која год врата куцаш, Бог ће ти отворити. Ако ти Бог не отвори, ниједна ти се врата неће отворити.

Познање живог Бога има као прву грандиозну последицу, надмоћ живота над смрћу. Непривањање Бога има као прву страшну последицу надмоћ смрти над животом. У првом случају може

се рећи: све ово светлцање живота кроз таму смрти завршиће се једним величанственим пожаром живота, у коме ће смрт сагорети. У другом случају може се рећи: сва ова насиља смрти над нејаким искрама живота завршиће се непокретном тамом и тишином, у којој ће се смрт вечно одмарати.

Ако избришеш Бога из васионе, избрисао си разлику између живота и смрти, и предао си се смрти, дефинитивно уништење све и сва од обале до обале времена и пространства.

Залуд бегаш од Бога, не можеш се сакрити. Он те истина неће гонити, али ће те чекати. Но, он те неће чекати само на месту где си га ти оставио, он ће те чекати на свим линијама и угловима света.

Лакше ћеш протрчати испод месеца него мимо Бога. Заиста, лакше ћеш побећи од ваздуха, него од Бога.

ПИЛАТОВА ПРАВДА

О каквој правди то говориш? Не задужује ли Бог нас сваки дан више него што ми можемо платити? Па ипак се Бог не жали на невраћање.

О каквим законима ти говориш? Ко није у стању испунити и онај минимум дужности, што од њега закони траже, не може се назвати ни грађанином, још мање херојем, а најмање светитељем.

Јерусалимска клика, на челу са Пилатом, неће одговарати за неиспуњење државних закона, али ће одговарати за распеће Бога.

Кад човек испуни све законе, онда може рећи: Достигао сам животињу. Јер животиња прецизно живи по одређеном јој закону. Ко није достигао животињу, како ће достићи Бога?

ПЕТ ИМПУЛСА

Има пет главних импулса, којим се руководе људи у својим делима:

- лична добит
- родбинска или крвна веза
- закони заједнице
- савест, и
- осећање присуства живог Бога.

Прва три импулса постоје и код животиња, претпоследњи код многих људи, а последњи код неких људи.

Да се изразимо војничким језиком:

Пети импулс је као прва борбена линија, коју кад човек изгуби одступа и пада у другу борбену линију (односно на четврти импулс), коју кад човек изгуби, одступа и пада у трећу борбену линију (односно на трећи импулс), коју кад човек изгуби одступа и пада у четврту борбену линију (односно на други импулс), коју кад човек изгуби одступа и пада у пету борбену линију (односно у први импулс).

Тако иде декаденца човека, декаденца и пропаст. Велимо и пропаст, јер човек може изгубити и последњу борбену линију (односно и први импулс) и онда му ништа не преостаје до тупог индиферентизма према свему, очајања и - самоубиства.

ВРЕДНОСТИ

Кад неко одбаци Бога као главну вредност, онда му природа постаје главна вредност.

Кад неко одбаци природу као главну вредност, онда му култура постаје главна вредност.

Кад неко одбаци културу као главну вредност, онда му поједине групе људи или предмета или поједини људи и поједине ствари постају главна вредност.

Но, одбацили Бога као главну вредност и истаћи потом дела Божија или дела људска као главне вредности, значи исто толико колико и уситнити један златник у сребро и завоleti сребро више него ишчезли златник; и уситнити сребро у бакар и завоleti бакар више него ишчезло сребро.

ДЕТЕ И ФИЛОЗОФ

Дете живи у сезони која јесте, филозоф живи у сезони која ће наступити.

Заруменила се бехар-шевтелија и лепотом својом привукла поглед и детета и филозофа. Дете гледа и радује се ономе, што му око види. Филозоф гледа мислима у другу сезону и на месту бехар-шевтелије с тугом посматра сухи скелетон њен, по коме не зује пчеле но јесења кукњава ветра.

Шта може разагнати облак с чела филозофа? Шта - ако не продужена му мисао до иза свих наших знаних сезона далеко, далеко, у сезону вечног пролећа?

НИЈЕ СВЕ ЛАЖ

„Овај свет је лаж“! - Није истина.

Ако је у овом свету лисица лаж, лав није лаж. ако је змија лаж, во - зар је?

Ако је у овом свету мајмун гад, коњ није гад. Ако је скорпија гад, славуј зар је?

Ако сматраш човечанство менаџеријом, ипак ћеш имати избора.

Ако не желиш лаж, имаћеш друштва; ако презиреш гад, никад нећеш бити сам.

РАЗУМ И СРЦЕ

Кад сам разум прави рачун, срце се претвара у плачљив сунђер и брише. Кад само срце прави рачун, разум се претвара у плачљив сунђер и брише. А црна табла душе жудно чека све ново и ново писање у страху, да не пође у други свет - без рачуна.

РАЗНИ ЉУДИ

Питам чулног човека: Ко си ти? А он одговара: Ја сам ја. - И мисли на своје тело.

Питам мисаоног човека: Ко си ти? А он одговара: Два странца видим у себи, и ја се пробијам између њих, гостујући час у једном час у другом. - И мисли на инстинктивну и свесну душу своју.

Питам духовног човека: Ко си ти? А он одговара: Има неко у дну душе моје, пружам руке да га дохватим, но видим, да би ми зато требале руке дуже од васионе. Питај њега ко сам ја?.

ПРЕПИРКА ДВЕЈУ ШКОЛА

Сва препирка двеју школа састоји се у томе: Које су очи слепе — спољашње или унутрашње?

А вечити Вид одговара: И једне и друге су слепе ван Мене. А и једне и друге виде, кад Ја гледам кроз њих и кад оне гледају кроз Мене.

ПРЕПИРКА ТРИЈУ ШКОЛА

Деист, теист или пантеист?

За верујућег ове речи не значе друго до место састанка са Богом. И за то баш оне мало значе за њега, пошто је он уверен, да где год он одреди Богу рендез - воус, Бог је ту.

КЛЕТВА И БЛАГОСЛОВ

Старај се чинити људима оно, за што ће те у почетку и проклињати но на крају крајева благосиљати, а никад оно, за што ће те у почетку благосиљати, но на крају крајева проклињати.

Цар Нерон је у почетку благосиљао своју мајку, која га је храбрила на путу порока, но, на крају крајева, кад га је порок довео до бесповратног амбиса, он ју је проклињао.

Дете у санкама на леду биће ти благодарно, ако га погураш с леђа, но кад се оклиза у пропаст сматраће тебе за проузроковача своје несреће и проклињаће те.

Грешници ће те обасипати похвалама, ако будеш правдао њихове грехе, но не иди им ни близу самртничке постеље, када буду били на издисају.

ЉУДИ ИМАЈУ ЗДРАВО СУЂЕЊЕ

Људи не верују у веру, коју проповедају маловерни.

Људи с неповерењем смотре на знање, које уче охоле незналице.

Људи се бунтају против богатства, кад је у рукама тврдице.

Људи презиру власт, кад је носи човек без достојанства.

Болесници нерадо позивају у помоћ јехтичаве лекаре.

Имају ипак људи здрав смисао и поштено суђење. Уморан путник љути се на крчмара, који му не може понудити ни вечеру ни постељу и пита га: Зашто си се назвао крчмаром?

ЖИВОТ И ПОЕЗИЈА

Стави свој живот у стихове.

И опет ти кажем: стави свој живот у стихове, ако хоћеш да осетиш живот универзални, и да будеш с овим у вези и хармонији.

Можеш бити аналитичар песме, но не заборави певати песму. Песнички критичари живе у миру, а песници само живе.

Анализа умртвљује, песма оживљава. Само поезија може васкрснути прозу. Поезија је никла из дрвета живота, а проза из дрвета познања.

Сви говоримо: Лаж је малотрајна, а истина је вечна. Зашто поезија дуже живи од прозе, ако не зато што је она ближа истини, ближа животу? И тако, ако ставиш свој живот у стихове, бићеш ближи истини, ближи животу.

ОСМЕХ

Над људским смехом од среће и кукњавом од несреће носи се један тајанствени осмех, што греје, а не пали. Тај осмех је савршено несличан осмеху циника и презирача, што леди.

Осмех мајке над раздраганим или болним дететом и осмех светитеља над моћним и slabим, личи на тај тајанствени, узвишени осмех.

Шта значи тај осмех ако не саучешће у радости радосних и тузи тужних?

Шта каже тај осмех ако не, да ће се претерана радост на земљи ускоро умерити жалошћу и да ће се претерана жалост на земљи ускоро умерити радошћу?

Мучно да две животиње на земљи јасније изражавају сумашедствије човека као мајмун и хијена. - Старaj се, да се што више уздржаваш од лудачке гримасе мајмуна и лудачке хипохондрије хијене.

Сети се увек тајанственог и милокрвног осмеха сличног осмеху мајке и светитеља - осмеха што изражава нормалност, здравље, мудрост, милост и вечност. И вечност - јер смех и плач су пролазни, док је осмех трајан.

СЕБИЧНОСТ И ХЕРОИЗАМ

Буди неповерљив према теоријама и разговорима о закону себичности. Не постоји никакав закон себичности. Бог је присутан у васиони и људи су Божији сој.

Човек, који скочи у воду да спасе давленика, једним потезом уништава теорије такве и ућуткује такве разговоре.

ПРИРОДА ОГЛЕДАЛО ЧОВЕКА

Теорије о себичности не могу се оправдати природом. Људи су врло брзи да за своје зло криве другога.

Природа се равна према људима. Према ђуди човека и природа удешава своју ђуд. Док је Адам био покоран Богу и природа је била њему покорна. Када се он збунтовао против Бога и природа се збунтовала против човека.

Као што једна одређена и јака мисао, или жеља, или страст, дејствује на цело тело човеково и на нерве човекове до у саме врхове ових, тако и ђуд, расположење, вера и морал човеков дејствује на сву природу с краја у крај.

Злоба човекова може испунити целу природу злбом, и милост човекова може преобразити целу природу милошћу.

Код нас на Балкану и данас народ верује, да кише, суше, градобити, плодне и неплодне године, здравље и помори зависе од моралне чистоте народа. Ово је најстарија и најупорнија вера свих народа на земљи.

Према светим људима природа је милостива, према несветима и нечистима осветљива.

Природа је, дакле, огледало човека. Какав је човек, онаквога га природа собом и приказује.

Не постоји ниједан закон себичности у природи. Но, људи себични, у временима плиме себичности, огледају своје унакажено лице у огледалу природе и приписују своју ругобу огледалу.

Кад је огледало било одговорно за ругобно лице, које оно мора верно приказати?

СВЕТИТЕЉ

Светитељ је највећи победилац: пред његовим ногама лежи свет мртав.

Када се гусеница претвори у лептира, лептир победоносно стоји на празној чаури.

Од свих дућана детету је најмилији дућан играчака. Од свих дућана у граду, одраслом човеку је најдосаднији дућан дечијих играчака.

Што је свет лутака и слика за дете, то је овај физички свет за светитеља у часу када душа његова узрасте у свет морални и духовни.

Откривена самообмана за духовна човека означава тачку, којом се завршава један свет и почиње други.

ПРИРОДА ЈЕ ЖРТВА

Природа је жртва човеку.

Колико се људи жртвовало за природу? А природа се, по правилу, сва жртвује за човека.

Природа је створена, да научи човека, да га пробуди, да га прикаже у свим појединостима, да га освести и - да се изгуби.

Сва је природа у човеку, сва, без изузетка. Она се налази у човеку као цела, а ван човека као одломци речи, гласови, слова те песме. Она је у човеку као пуноћа живота, а ван човека као крици и симболи живота.

ФАКТА, ЗАКОНИ И ИСТИНА

Деца досежу до факата, обични људи до закона, духовни људи једини досежу до Истине.

Факт се да измерити, закон се да описати, Истина се не да ни измерити ни описати.

Онај ко стоји у Истини, може Истину осетити, но не може је речима саопштити онима, који стоје ван Истине, у кругу факата и закона.

Факта и закони скривају и ограничавају Истину и не дозвољавају да се о Истини говори друкчије него кроз њих. Зато се духовни људи спуштају на ниво деце и обичних људи, када говоре о Истини.

ГДЕ ЋЕШ ЗАКОПАТИ УБИЈЕНОГ?

Свеједно је, да ли ће ме убити микроби или људи. Само микроби неће одговарати за убиство, а људи хоће.

Нека те поучи пример пчеле. Пецање човека пчела плаћа својим животом.

Сви убијени од твоје руке имају две вечне куће, једну у оном свету, а другу у твојој савести.

Закопај убијеног где хоћеш, он ће се дићи у поноћи усред твоје душе и задаваће ти питања, на која

ћеш ти с муком и знојем до зоре одговарати.

КОРИСТАН ЧОВЕК

Није увек најкориснији народу онај човек, који је највиђенији и коме сав народ ослушкује, но често онај, који скривен као савест, моли се Богу за народ и коме Бог ослушкује.

ЋУТЉИВА СЛУЖБА БОГА

Колико и колико има људи, који раде свој посао при сунчевој светлости од јутра до мрака, а и не погледају у Сунце, не осете Сунце, не помисле ниједном мишљу на Сунце!

Колико и колико има људи, који проводе свој век при светлости, моћи и помоћи Божијој, а и не погледају у Бога, не помисле ниједном мишљу на Бога!

И Сунце ћути без гнева и продужује светлити без престанка. И Бог ћути без гнева и продужује помагати без престанка.

Но када настане тама, када падне магла, када заштира мраз, тада се људи сећају Сунца, обзиру се на Сунце, хвале Сунце, уздишу за Сунцем.

Тако и када настану страдања, оскудице, муке беспомоћне и теснаци безизлазни, људи се сећају Бога, обзиру се на Бога, хвале Бога, уздишу за Богом.

БОГ И ГРЕХ

Бог и грех леже на две противположне стране.

Нико не може окренути лице к Богу, док прво не окрене леђа греху. Нико не може заволети Бога, док прво не омрзне грех.

Леђа не виде, те и онај, ко је окренут лицем ка греху, не може видети Бога.

И наш дух, као и наш глоб, има два антипода: исток и запад, светлост и сенку, синовство и слугарство, благодат и закон.

Но љубав, ког духовног човека, брише антипode и све чини светлошћу, синовством и благодаћу.

ЧОВЕК ЧОВЕКУ СЛИКА

Нека ти сви људи које сретнеш, буду живе слике онога добра и зла, које је у теби.

Задржавај се мислима и љубављу стално на добрим сликама, да би и ти постао сликом добра за браћу своју.

ПРОВИЂЕЊЕ

Провиђење се показује и у правилима и у изузецима. Но за људе оно изгледа очигледније у изузецима.

У време једног пира цара Валтазара, када гости пијаху вино, и хваљаху богове златне и сребрне и мједене и дрвене и камене, појави се рука и написа на зиду три судбоносне речи: Мене, Текел, Уфарсин. Исте ноћи би убијен Валтазар, цар Халдејски (Дан. 5).

Пророк Данило би бачен у јаму лавовску и преноћи с лавовима. И сутрадан га жива извадише и нетакнута.

У изузетно срећним и у изузетно несрећним случајевима људи осећају одсутну акцију Провиђења, онда акцију правде, онда акцију милости.

Ваздух је увек око нас и увек у акцији. Но, ми јако осећамо ваздух само кад ветар дуне, и тада највише говоримо о ваздуху.

Као што јехтичав човек пак стално мисли о ваздуху тако и човек, свестан своје грешности, стално мисли о Богу. Јер, гле и један и други принуђени су да мисле непрестано о леку и лекару.

БЕЗ БОГА КАО БЕЗ ВАЗДУХА

Као што би тица, кад би наишла на безваздушни простор, брзо се окренула ка ваздуху, тако и ти брзо се окрени и бежи од друштва неверујућих, јер међу њима нећеш се моћи одржати на крилима, но мораћеш пасти.

Ово ти још једанпут понављам:

Као што би тица, кад би наишла на безваздушни простор брзо се окренула ка ваздуху, тако и ти брзо се окрени и бежи од друштва неверујућих, јер међу њима нећеш се моћи одржати на крилима, но мораћеш пасти.

Бог је ваздух твоје душе. Ван тог ваздуха душа твоја мора пасти у прашину и као змија пузити по прабини.

ЦАРСТВА

Једно ниже царство има праву реалност у једном вишем царству.

Царство природно има своју реалност у царству моралном. Царство морално има своју реалност у царству духовном. Царство духовно има своју вечиту реалност у Ономе, који нема кога ни шта да види изнад себе.

Свако више царство је ћутљиво, и може наћи израза себе у једном царству нижем од себе. Отуда се може рећи, да је свако ниже царство прича о царству изнад себе. Или: свако ниже царство је реч, којој је смисао скривен у једном вишем царству. И као што је смисао и дух једне речи увек пространији од сваког царства нижег.

Ниједно царство не може имати адекватног израза себе нигде ван себе. Отуда једно ниже царство јесте перфектан али не и адекватан израз једног вишег царства.

ТРАГЕДИЈА ЉУДСКОГ РАЗУМА

Трагедија људског разума састоји се из два чина. Први чин се може назвати буквалност, а други вратоломност.

Буквалност је, када разум схвати један нижи свет пространијим од свих виших светова тако, да сматра све више светове збијене и потпуно садржане у томе нижем свету.

Вратоломност је, када разум превиди један свет, те везује онда први са трећим, или други са четвртим, без средњег беочуга.

Буквалисти и вратоломисти су највеће штеточине у човечанству.

Први су стеснили све више светове у свет природни и тако покушали идентификовати реч и смисао речи. Према њиховом схватању царство морално и царство духовно и царство небесно и сам Бог - све се садржи потпуно у царству природном. Природа је, према томе и реч и објект речи и знак и дух. Следствено, није дух речи реалност речи, но реч је реалност духа. Ако си и ти буквалиста, онда је твој разум неписмен. Онда ти, при читању природе, личиш на дете, које сриче стране речи без знања смисла тих речи.

Вратоломисти су они, који, рецимо прескоче царство морално, а признају царство природе и царство духовно; или пак, прескоче сва царства између царства природног и Бога. При овом фаталном скоку разум се спотиче и разбија два огледала, земаљско и небесно. Тада по разбијеним огледалу земаљском играју сенке неморалних богова и духова, а по разбијеном небесном огледалу играју неморални људи и животиње.

Ако си и вратоломиста, онда је твој разум разрок. Помешао си речи из разних језика и слажеш причу коју и сам не разумеш. Просуо си небо по земљи и развејао земљу по небу, и по том облаку од прашине танцујеш са шивом Танцером, крадеш ватру од богова са прометејом, и са Будом Гаутом спасаваш богове!

Ово су два главна чина трагедије разума људског, уз безбројне остале сцене и слике.

ОБЛАЦИ

Људи, који су сасвим близу Бога, „ходе с Богом“ као Енох, не осећају се способним да изразе Бога ни речима, ни знацима, ни формама.

Људи, који су мало даље од Бога него они први, осећају, да могу изразити Бога у речима, у знацима и формама.

Људи, који су далеко од Бога, не могу да верују у Бога, док га не познаду изражена у речима, знацима и формама.

Бог је милостив према свима и купа својом љубављу и ове последње као и оне прве. Он је поставио месец да светли оним створењима, која би сагорела од непосредне светлости Сунца.

Путниче на уској стази, корачај опрезно, од гушћег облака ка тањем; опрезно, држећи се увек левом руком за облак, који постављаш и десном за облак, који среташ. Да те огањ у танком облаку не сагори! Држи ово, но не пусти ни оно!

ИСТИНА И ДОБРО

Истина не може постојати без добра, нити добро без истине, нити обадвоје без свога плода.

Ово је божански печат, којим је запечаћена свака твар и свако биће у свим световима.

Док се цео печат не отвори, немогуће је познати ма коју твар и ма које биће, од најмањег до највећег.

Својим трудом људи могу подићи само једну трећину тајанственог печата. Једини онај, који је запечатити, може сасвим и отпечатити.

Негуј непрестано чистоту срца, да би ти се отворио печат ма и једне тајне у свету. Јер је истина сваке ствари као никад незамагљено огледало, у коме може да види своју небесну красоту.

НЕСРЕЋА

Несрећа, коју Бог попусти на нас, боља је од среће, коју ми сами себи зидамо.

На своје верне Бог увек благовремено попусти несрећу. То је глас пријатеља, који у поноћи виче заспалим: Пожар!

Мудар оставља запаљену кућу да гори, а он бежи са животом. А луд кука усред огња и чека, да и он изгори у пламену куће.

СРЕЋА

Када ти срећа свије гнездо, за тебе и децу твоју, не мисли, да ће те она дуго миловати, ни тебе ни децу твоју.

Против сваке наше среће на земљи кује се нека невидљива завера.

Чим се у гнезду среће добро настаниш и утоплиш, наједанпут се кроз гнездо помаља глава змије.

То је она иста срећа, коју је змија обећала Еви и ево, помаља се она иста змија да покаже фирму твоје среће.

Нарицаше јадна мајка над двоје умрле деце:

- Боже, зар немаде сажалења према ова два црвића? А божански одговор дође јој кроз једног духовника:

- Имаде Бог сажалења према твоја два црвића, мајко, зато их и узе. За тебе су они црвићи, а за Бога они ће бити анђелчићи. Имаде Бог сажалења и према теби и баш из тог сажалења и узе ти децу. Јер ти си се сувише била с децом утопила у гнездо среће, а ниси смотрила главу змије над гнездом.

ТОРБА СРЕЋЕ

Торба наше земаљске среће увек је продерана. Што више у ту торбу трпаш, то се више из ње просипа.

Најнеискуснији у божанској мудрости носе највеће торбе, а мудраци ходи без торбе.

Ако се радујеш, што код тебе није овај случај, те што твоја торба не изгледа продерана, а ти ослушни команду смрти, један, два, три - и ти ћеш се осетити на ивици гроба, у коме ће те притискивати, не само земља и твоја препуна торба среће, која удвостручава таму и тежину гроба.

БОГ РАЗГОНИ НЕЗНАЊЕ

Што се више шири круг знања, то се више шири и круг незнања.

Што се више повећава број жеља задовољених, то се више повећава и број жеља незадовољених.

Једини Бог у сразмери наше доброте и чистоте, може ограничити круг незнања и смањити број жеља незадовољених.

Колико и колико је светих људи узвикнуло: Од када тебе познадох, Господе, ишчезава мрак незнања мога и угаси се пламен жеља мојих!

ДНЕВНЕ НОВОСТИ

Дневне новости:

Људи убили цара у Русији, да би им било боље;

Људи убили председника у Пољској, да би им било боље;

Људи убили шест министара у Грчкој, да би им било боље.

Медицина је за последња столећа учинила слаб напредак према хирургији. И политичка хирургија измакла је далеко од политичке медицине. Верује се у ампутацију и ампутација се безобзирно врши, но крв липти из преосталог организма и не може се зауставити.

У овоме случају, као и обично, све убице преварене су у рачуну. Убијени продужују да играју улогу у друштву не мању него што су играли пре смрти. То сви виде, то сви осећају, и сви се труде да зауставе липтећу крв из друштвеног организма, но истовремено сви мисле и говоре о новим ампутацијама, о новом сечењу.

ПЛЕМЕНИТИ И НЕПЛЕМЕНИТИ

Неплеменити се лако одомаћују на овом свету. Племенити су се увек осећали у овоме свету као странци и пролазници.

Неплеменити траже - и кажу, налазе - своје порекло у буњишту и обору око куће зато, сравњујући оно из чега су и оно што су, постају горди због свог човечанског лика и образа.

Племенити траже и налазе своје порекло далеко над звезданим пламеновима у разуму недостижном и светости неисказаној, зато постају смирени и жалосни, јер се виде веома удаљени од лика и образа Божјег.

Племенитом не задаје много муке питање: Ко ме је створио? За њега би могла постојати само једна алтернатива: или Бог или ја. Јер све остало он гледа око себе као неразумније и од Бога и од себе самог. Па како он зна, да он сам себе није створио, то не преостаје нико, не само у овој васиони него и у стотине оваквих васиона, ко би се могао назвати створитељем њега, осим Бога јединога.

А неплеменити заврћу и уврћу питање и траже своје порекло у буњишту и обору око куће, само да се не би имали кога бојати или кога стидети, и да би се имали чиме хвалити.

ЗНАЊЕ И ВЛАДАЊЕ

Више зна један неук сељак него што то учен варошанин може претпоставити. Бог га учи. Мање зна један учен варошанин него што један неук сељак може претпоставити. Охолост смањује његово знање.

Учи шта хоћеш и знај што можеш, али једно не смеш не знати: да је увек драгоцене добро

владање него много знање.

Многозналица у робијашком гуњу изазива презрење, а незналица у робијашком гуњу изазива сажаљење.

Кад се чује о неком ученом човеку, да је учинио неко зло дело, на свим уснама лебди исто питање: Како је тај могао знати безброј ствари, а две главне није могао научити: Бојати се Бога и чувствовати људе?

Учи што хоћеш и знај што можеш, али једно не смеш научити: На зло употребити своје знање. Колико је и колико пута речено: Боље и незнати него знати па злоупотребити!

ОЧИ И РАЗУМ

Цео један свет може се сместити у једно око, а три света у један разум. Два ока виде исто што и једно. И хиљаде очију виде исто што и једно.

Око је око за један свет, разум је око за три света. Око је сведок факата, разум је сведок факата, закона и истине. Када два ока виде исто што и једно око, зашто се два разума свађају око једне истине? Зато што је разум несравњено осетљивије огледало него око, те када се и најмање замагли у њему се једва више шта да огледати него у оку телесном. У замагљеном огледалу разума - замагљеном од злобе и греха - могу се огледати само факта као и у оку телесном. Но замагљен разум може превући маглom и око телесно. Тада се факта представљају кривим у оба та ока и у разуму и оку, као кривим огледалима.

КАДА СЕ ЧОВЕК МОРА СЕТИТИ БОГА?

И најгори човек мора се три пута у животу сетити Бога:

- када види праведника да страда због његове кривице;
- кад он сам страда због туђе кривице, и
- када му дође час смрти.

Три пута у животу мора се заплакати и најтврђи грешник:

- када га, гоњена од људи као дивљег звера, помилује мајчина рука;
- када га болесна и осамљена посети његов противник, доносећи му дарове и опроштај, и
- када му на самрти свештеник каже: Не бој се, Божија милост је већа од твојих грехова!

Три пута човек личи сам себи на Бога:

- када му се роди син;
- када схвати и усвоји Христа, и
- када се помири са својим страдањем за правду.

СРЦЕ И ЈЕВАНЂЕЉЕ

Од блата је и твоје срце, од блата је и папир, на коме је исписано Јеванђеље. По једном и по другом блату писао је Дух животворни. Зато једно писмо кореспондира другом, једно ломи печате на другом, једно тумачи друго. Када свет једно сагори својом страшћу и друго је у опасности од пожара.

ЛАЖ ДЕЛИ ОД БОГА

Од Бога нас не двоји истина него лаж, и само лаж. Рећи, да нас истина двоји од Бога значи исто што и рећи, да нас Бог двоји од Бога.

Лажне мисли и лажне речи, лажни осећаји и лажна хотења - то је сума лажни, која нас води ка небићу, илузији и богоодречењу. Са твога пута, распута, авај, нема повраћаја без великог земљотреса у животу човековом, када човек пада слеп на земљу, као Савле и када га Бог подиже из прашине и немоћи и отвара му очи за обратни пут.

ФИГУРА ОД ПРАШИНЕ И ДИМА

У часу кад се човек одрече Бога свесно озбиљно и злобно - а свако озбиљно богоодречење је злобно - он престаје бити човек, престаје бити животиња и постаје један безимени феномен природни без категорије. Јер божански дух, који је Бог удахнуо у његову фигуру од земље, оставља га.

Какав је човек, тада? То је тада празан прапорац, који се котрља и од котрљања звечи.

Бог је узео свој дах себи. Шта је преостало? Једна фигура од прашине и дима, која стоји ван створеног света.

Ако икада та фигура од прашине и дима поново постане човеком, то јест поново прими у себе дах Божији, то је поновно стварање човека. Буквално - поновљено чудо стварања!

МРЖЊА

Ко мрзи цео свет, тај не може волети ни себе.

Ко мрзи цео свет, тај презире самог себе. И баца самоме себи дневна уживања као што баца комаде псу.

Ко мрзи цео свет, тај оглашава рат целом свету. На страни света стајаће и Бог. Таквоме би боље било да каже планини: Лези на мене!

КРАЈЊА ПОБЕДА ДОБРА

Све воденице мељу у Божију корист.

Грех на једној страни буди добродетел на другој. Притупљена крадљивост на једној, несебични хероизам на другој. Болесна фантазија на једној, божанска видовитост на другој. Бог не ствара из зла добро, него пробуђеним злом буди успавано добро.

Никакво зло не можеш учинити, што неће, било теби самом, било неком другом, отворити очи за одговарајуће добро.

Па како је драма овога света почела грехом и како сваком добру претходи зло, значи, да ће се драма света завршити добром.

Када зло избаци и последњу карту, добро ће држати још једну у рукама.

И добро ће онда згрнути сву добит, а зло ће остати празно и - банкрот.

ЈЕДНАКОСТ

Бог није Бог једнакости, но Бог љубави.

Једнакост би искључила сву правду и сву љубав - искључила би сав морал. Љуби ли муж жену своју због једнакости? И мајка љуби ли своје дете због једнакости? И пријатељ љуби ли пријатеља због једнакости? Неједнакост је основ правде и подстрекач љубави. Док траје љубав, нико не зна за једнакост. Док царује правда, нико не говори о једнакости. Кад се изгуби љубав, људи говоре о правди и мисле о једнакости. Кад с љубављу ишчезне и правда, људи говоре о једнакости и мисле о неморалу. То јест, кад ишчезне морал замењује га неморал.

Из гроба љубави ниче правда, из гроба правде ниче једнакост.

ТРАНС

Кад се човек уздигне до Бога, он је у трансу. Кад се Бог спусти у свет, он је у трансу.

У своме трансу човек је пасиван. У своме трансу Бог је активан. Оно је најпотпунија пасивност човекова, ово је најпотпунија активност Божија.

У Исусу Христу показан је индивидуализиран транс Бога у свету и света у Богу.

СКУПОЦЕН СУД СА ЈЕФТИНИМ САДРЖАЈЕМ

Здрав си, млад си, окупан си, богат си, накићен си.

Но какав ужас, ако је твој дан оно што је споља, а твоја ноћ оно што је изнутра!

Каква жалост, ако су твоја уста пуна нечистих мисли и срце твоје пуно нечистих жеља и страсти!

Тада сва твоја спољашња раскош служи повећању ефекта твоје унутрашње сиромаштине; и твоја спољашња лепота служи повећању ефекта твоје унутрашње ругобе; и твоја спољашња чистота служи повећању ефекта твоје унутрашње нечистоте.

Не заборави, да људи осећају јаче смрад од нечистоте из скупоцепог суда него из јефтиног.

ЉУБАВ, И ОСТАЛО

Када љубав сустане, дужност је замењује.

Када дужност сустане, закон је замењује.

Докле мајка гори љубављу према своме детету, она чини више него што дужност и закон налажу.

Када мајчина љубав према детету охлади, мајка чини само своју дужност, то јест чини мање него што љубав може, а више него што закон налаже.

Када мајка омрзне своје дете, она чини само колико по закону мора да чини, то јест мање него што љубав може и дужност налаже.

Љубав долази од Бога кроз душу.

Дужност долази од душе кроз разум.

Закон долази од разума кроз речи.

Ко признаје законе као суму свега морала, тај познаје само корице књиге о моралу.

А ко признаје љубав као суму морала, тај види и чита и познаје дух и живот морала.

Ко признаје душу као праузрок света, тај види и чита само слова у књизи о свету.

А ко признаје живог Бога као праузрок света, тај види, чита и познаје дух и живот света.

Љубав је слободна од свих закона, људских и природних и узвишенија од свих дужности.

Не знајући прописе закона нити имена дужности, љубав их испуњава и превазилази као што сунчев сјај превазилази рефлективни сјај камења и звезда.

САМ СЕБИ ГРОБ

За жаљење је грбав човек и за жаљење је слеп човек. Али нико није више за жаљење од два човека: онога ко се увек труди да оправда своје грехове, и онога ко се увек труди да утврди себе у неверовању.

Шта можеш рећи о овој двојници осим да они од рођења до смрти праве од самих себе сами себи гроб!

ШТО ВИШЕ ВЕРЕ

У неким болестима лекари препоручују што већу дозу лека, као на пример: Пиј воде што више можеш!

Вера је сигуран лек нашој души само када се узима у највећи дози. Веруј што више можеш!

ЉУБАВ ИЗНАД СВЕГА

Резоновањем о Богу ми држимо Бога на извесном растојању од себе. Контемплацијом Бога ми скраћујемо то растојање. Молитвом скраћујемо то растојање на минимум. А сједињењем с Богом у љубави растојање се сасвим прекраћује, а с тим и речи и мисли.

РЕЗОНОВАЊЕ

Резоновањем о Богу стварају се секте. Контемплација смањује број секти. Молитва разгорева жељу за јединством с Богом. А љубав пламена према Богу је цемент за сву цркву Божију и војујући и тријумфујући.

Резоновање је почетна степеница у дизању човека ка Богу. Људи, који су се попели на вишу

степену, нерадо се спуштају наниже. И они, који су се сјединили с Богом кроз љубав, нерадо, врло нерадо се упуштају у резонување о Богу.

Но постепеност је неизбежна. Орао мора да се затрчи преко поља пре него што полети.

ДРЖАТИ СВА ВЕЖБАЊА

Капетан страже на Голготи резонувао је о Христу – „Заиста овај бејаше Син Божији“; покајани разбојник на крсту за час је контемплирао и за час се молио, а Пресвета Мајка је грлила ноге распетог сина, рукама и љубављу, и душом била и сама распета на истом крсту.

Не реци: вежбање у једном довољно је. Употреби сва вежбања и једва ћеш постићи циљ. Испитуј, размишљај, гледај духом, моли се - да би се разгорела љубав у теби, која открива све и даје све. Једно дрво тешко се разгорева само, два једно уз друго лакше, а три још лакше.

АНАЛИЗА

Анализа убија љубав.

Зато је наука тако хладна.

И зато се и не говори о лепоти знања но само о корисности знања.

Заљубљен човек не пита ни за род, ни за године, ни за богатство своје љубљене. И одуховљена душа, то јест душа у љубавном пламену према Богу, врло се нерадо упушта у анализу Бога.

Љубав отпушта интелект као непотребног шпијуна. Али зато сједињује три луча у једно - ум, срце и душу - и пали их у један пламен.

УДАЉЕНОСТ

Удаљеност непријатеља од непријатеља повећава мржњу међу непријатељима.

Удаљеност пријатеља од пријатеља повећава симпатију међу пријатељима.

Удаљеност мајке од детета повећава љубав и мајке и детета.

Наша удаљеност од Бога повећава љубав Божију према нама. Кад ово осетимо тада нас пече стид као врело гвожђе, па се враћамо Богу бржим корацима него што смо побегли од њега. Историја душе код већине људи није стално близина Богу нити стална удаљеност од Бога него наизменично удаљење од Бога и враћање ка Богу.

О да би бар последњи наши дани на земљи били, не у удаљености од Бога, него у Божијој непосредној близини!

ВОЈНИЧКИ РОК

Ма колико изгледало чудно ипак је истина да ми долазимо у овај свет, не да у њему живимо, него да се од њега спасемо. Као што људи не иду у рат, да се наслађују ратом него да се спасу од рата!

Ради већег блага од рата људи иду у рат; ради већег блага од овог живота ми долазимо у овај живот. Ради трајнијег и бољег живота ми долазимо у овај живот.

Прави хришћани никада нису сматрали овај живот друкчије него као војничку службу. Сваки војник има да одслужи свој рок, и да иде кући. И као што војници броје дане своје службе и с радошћу мисле на повратак дому, тако и хришћани непрестано мисле о крају овога живота и о повратку дому свом.

САДРЖИНА ЖИВОТА

Када живот човека није испуњен Богом, није испуњен ни бићем и личи на једну очајну празнину. Дужи су часови испуњени Богом него векови без Бога.

Све су ствари празнина - вакуум - ако нису испуњене Богом.

Све су душе празнина, ако нису испуњене Богом.

Људи су у онолико битни у колико су испуњени Богом. Јер је само Бог биће.

Зато је илузија мислити, да су сви људи подједнако битни. Има људи битнијих и небитнијих. То зависи од мере Бога, од мере бића, коју они носе у себи.

Са страхом ти кажем: Има и небитних људи. Они су као и да нису. И разликују се они од људи са много битности као што се разликују предмети у сну од предмета на јави. Но они ипак још постоје, они небитни људи, рећи ћеш? Да, јер и када се сасвим угаси огањ, последњи дим се вије над ватриштем.

ТЕКОВИНЕ

Свака тековина, било у знању или у имању, стечена трчањем и трудом, мимо Бога, повећава жеђ за тековином. Ма и трудом стечена, но мимо Бога таква је тековина грех. А сваки грех појачава жељу за новим грехом.

Оно што се стече кроз Бога, оно чини човека задовољним; оно гаси жеђ.

ОТКРИВАЧ ТАЈНИ

Нису паметни људи својом памећу открили многе тајне него само својом жељом и трудом су куцали на врата тајни и Бог им је отворио.

Људи су желели познање ствари и закона и Бог им је открио то, према њиховој жељи и њиховом труду. Да су паметни људи са истом таквом жељом и трудом тражили познање Бога, Бог би им открио себе онако исто као што им је открио радијум и гравитацију.

Велики откривачи тајни створене природе небивали су се пред похвалама људским, јер су осећали да је сва њихова заслуга састојала се у куцању на врата тајни, а да је врата откључао Онај, који и држи кључеве свих тајни неба и земље (Лука, 11, 5-8).

Зато, кад си успешан, реци: Господе, мени припада само труд, а теби успех.

Поступиш ли иначе занесен похвалом знај да ће небо поступити с тобом исто као што и земља поступа с лоповом.

ПРОСТЕ ДУШЕ

Код нас на Балкану још се налази по планинским селима простих душа с толиким богатством доброте и чедности, да када би их бацили у главну улицу ма коју од пет и пет престоница, ви би се нехотично сетили приче о благу заривеном под земљу.

- Шта би тек било од ових простих душа, испуњених добротом и чедношћу, да су простудирали седамдесет и седам варошких филозофија и теологија?

Било би несумњиво оно исто што и са здравим човеком, који би прогутао седамдесет и седам пилула, одређених за болесна човека.

Уболестио би се.

Филозофије и теологије многе се тамо где се множи духовна затупелост. Тамо где је болест, тамо је и медицина.

Однос вере према системима филозофије и теологије сличан је односу хигијене према медицини.

ЗЛИ РАЗГОВОРИ

Које су две зле ствари, о којима људи најрадије разговарају? Туђи грех и своја победа.

У ИМЕ БОЖИЈЕ

Све што се изгуби ради Бога, сачувао си; све што си сачувао ради себе, изгубио си.

Све што си дао у име Божије, дао си под интерес; све што си дао у име своје славе и сујете, бацио си у воду.

Све што си примио од људи као од Бога, донело ти је радост; све што си примио од људи као од

људи, донело ти је бригу.

ОДНОС ПРЕМА БОГУ

У једном времену када се људи ставе у лажан однос према Богу, као јединој стварности и вредности, сви њихови односи аутоматски постају лажни. Стварност и вредност преносе се тада са Бога на сан и сањаче, и живот постаје као битка сенки када се Сунце сакрије за облак.

Лажне теорије о Богу повлаче са собом неминовно лажне теорије научне, политичке, друштвене и брачне и породичне. Једна лаж рађа се из друге; једна се позива на другу; једна другу виче у помоћ. Вештина се тада цени изнад карактера и множина изнад квалитета.

И сви се људи тада осећају да се гуше у лажи и сви вичу: Све је лаж! Но нико се не враћа истини. Као када се пливачи удаље од обале па се почну давити и хватати један другог. Сви они виде да су у истој опасности, али ипак вичу један другог у помоћ.

БИТНОСТ И ВРЕДНОСТ

Битност и вредност је једно исто.

Само оно што је битно има вредност. Остало је све прича о битности и вредности.

Но битношћу се не може назвати оно што час јесте, час није, но само оно што стално јесте.

У ризници овога света нема ничег што стално јесте. Но ова ризница папирног новца указује на неку богату ризницу правих и трајних вредности.

Бог је та богата ризница. Он је сва битност и сва вредност у исто време. Али и многи духови и душе, у неколико светова, имају од Бога позајмљену стварност и позајмљену вредност. Бог је позајмио човеку од своје битности и вредности, а човек је позајмио природи од своје позајмљене битности и вредности.

Авај човеку, који сву своју битност и вредност препише на природу и преда природи. Јер природу тиме неће обогатити, а себе ће упропастити. И биће ничији сан, из кога нема ко да се пробуди и кога нема ко да исприча.

УНУТРАШЊА КРАСОТА СТВАРИ

О када би могао видети унутрашњу красоту ствари!

О када би могао видети унутрашњу светлост ствари - океан светлости, у коме су постављене ствари!

Мртви и живи подједнако се купају у том океану и разлике међу њима нема. Трава што данас цвета као и она што је јуче увела подједнако су лепе и мирисне у тој светлости.

О када би само могао видети то! Заиста, сузе би ти замениле све речи и љубав божанска све остало.

ПРИРОДА ЈЕ ПРИЈАТЕЉ

Природа је пријатељ, а не непријатељ. Она је створена да буде друг и помоћник човеку, а не роб и крвник.

Људи, који природу чине робом, чине је непријатељем и крвником.

Код нас на Балкану још је преостало нешто од старог поштовања природе и милости према природи. Још дотрајава обичај — недавно општи на Балкану — да када сељак хоће да сече дрво, или коси траву, или коље стоку, он се прекрсти и каже: Прости Боже!

Народи, који су огласили рат природи на живот или смрт и који су измислили и непошtedно применили бруталну девизу „експлоатација природе“, навукли су и навлаче на себе безбројна зла. Јер ко раскине своје пријатељске односе с природом, раскида их неминовно и са Богом.

НЕЈЕДНАКА ЗАСЛУГА

Два човека не могу никада бити подједнако заслужни за исто дело.

Два човека не могу никада бити подједнако одговорна за исти грех.

Када један ученик Божијег закона и један учитељ Божијег закона учине исто добро дело, први је заслужнији од другог.

А када један ученик Божијег закона и један учитељ Божијег закона учине исти грех, други је одговорнији од првог.

Но, ипак Бог зна боље од људи и суди праведније од људи. Мојсеј је својом руком убио човека, а Јуда није својим руком убио човека, него само издао. Па ипак колико страшнији је грех и страшнија казна другога!

ТРАЈАЊЕ СТРАДАЊА

Воћар креше воће, да би брже и правилније расло. Но, ако преко мере скреше гране и стабло, дрво ће се осушити. Веруј да твоје страдање никад не може прећи меру.

Бог бди над сваким човеком пажљивије и милосрдније него ли ма који воћар над својим воћем.

Дивно говори Нил Сорски: „Када лончар зна, колико треба држати лонац у огњу, да се испече, а да не прсне, како не би Бог знао меру наших страдања“?

Веруј, да Бог има више расуђивања него човек.

СВЕТ НАС ПЛАШИ, ИСТИНА ХРАБРИ

Ко иде за Сунцем и види само оно што му Сунце показује, тај није ни корака крочио у унутрашњи круг бића, но загледавши се у кариатиде пред музејом заборавио је да уђе у музеј.

Ко за Сунцем ходи, и насмејан цео дан се хвата од руже за ружу, тај ће се по заласку Сунца враћати уплакан хватајући се од трна за трн.

Сунце нам открива слова; ум нас учи читању речи, а једини Бог је веза међу речима и смисао њихов.

Живот нас учи пролазности, смрт потврђује лекцију живота, а Бог одбацује обе лекције.

Живот нас броји сваки дан у факта; смрт нас сваки дан страши косом закона, а Истина нас сваки дан храбри: „Не бојте се! Ја сам вам спремила почасно место над фактима, и сломила сам косу закона“.

ВЛАДАЊЕ СОБОМ

Људи, који не могу владати својим срцем, још мање могу владати својим језиком.

Људи, који не могу завести мир у срцу свом, још мање могу завести мир у држави.

Људи, који не могу видети свет у себи, још мање могу видети себе у свету.

Људи, који не могу учествовати у туђем болу, још мање могу учествовати у туђој радости.

РАСТОЈАЊЕ

Држи све ствари на одговарајућем растојању, само душу приближуј што више Богу.

Ако проспеш воду на ватру, нећеш имати ни воде ни ватре.

Ако пожелиш туђе, омрзнућеш своје и обоје ћеш изгубити.

Ако се приближиш слушкињи колико и жени, нећеш имати ни слушкиње ни жене.

Ако често пијеш за туђе здравље, изгубићеш своје.

Ако непрестано бројиш туђе новце, све ћеш мање имати своје. Ако непрестано бројиш туђе грехе, твоји ће се множити.

Ако гониш и стигнеш лисицу, вратићеш кокош, но ако гониш и стигнеш медведа неће се вратити ни кошница ни - ти.

СМЕТЊА ВРЛИНИ

Многим људима се увек чини, да када би били у другим приликама били би бољи људи.

Богаташу се чини, да је богатство сметња врлини, сиромашу сиромаштво, зналцу знање, простаку простота, болесноме болест, здравоме здравље, староме старост, а младоме младост.

То је само илузија и признање свог моралног пораза. Као када би се један лош војник правдао: на овоме месту морам бити побеђен, нека ми се понуди друго место, и ја ћу бити храбар! Прави војник је увек храбар, било да се одржи на своме месту било да погине.

Да је цар Лазар утекао са Косова, сматрао би се побеђеним, но како је остао до краја на своме месту и погинуо, он се сматра победиоцем.

Адам у Рају изгубио је веру, Јов на гнојишту утврди веру.

Пророк Илија никад не рече: Глад ми смета да будем послушан Богу! Нити цар Давид рече: Круна ми смета да будем послушан Богу!

ВЕРА - ОСНОВ ЉУБАВИ

Вера је основ љубави.

Бде непрестано, да држиш веру, и бде непрестано да семе љубави, које вера носи у себи, порасте и донесе ти радост. Јер сама вера без љубави, остала би хладна и безрадосна. Но и кад љубав у теби охлади, те не порасте и не донесе плод радости, држи веру и чекај.

Држи веру пошто пото. И чекај, ма и годинама, док љубав из вере не никне. Изгубиш ли љубав, изгубио си много, но изгубиш ли и веру, изгубио си све. Изгубиш ли љубав, изгубио си плод с дрвета, но изгубиш ли веру, посекао си дрво.

Када једне године њива не роди, стрпљив домаћин обрађује њиву са двоструким трудом, да би друге године родила. Говоре му суседи да њиву прода, а он ћути и ради. Кад и друге године њива не роди, стрпљив домаћин обрађује њиву са троструким трудом. Још јаче му суседи вичу да њиву прода, а он ћути и ради. Па кад њива роди треће године, трострука је радост домаћина. Тада његови суседи ћуте, а он се радује. А да је продао њиву прве године, чему би се радовао?

ПРИРОДНИ ЗАКОНИ

Никада се није толико говорило о природним законима као у модерно време и никада се људи нису осећали толико робови тих закона као у модерно време. Честе револуције и ратови - доказ реченог - јесу као проваљени чиреви под притиском челичних обручева. Честе револуције и ратови и злочини и самоубиства, најјаснији су демант свих модерних орација о слободи и напретку.

Никад се није толико проповедало поштовање природних закона као у модерно доба. Но зашто се нико не усуди проповедати љубав према природним законима? Зато, што би сви људи осећали одвратност према таквој проповеди. А духовни људи знају, да су природни закони само слуге вечите љубави, и да је човек виши од природних закона.

Ма колико да се поштовање сматра врлином, оно је ипак врлина нижа од љубави. Па када се ова нижа врлина захтева за један тако велики предмет као што су закони природе, онда где је и колики ли је тек предмет највише врлине, љубави? Предмет љубави је тамо где закони губе своју моћ и одакле добијају своју моћ.

РЕЧ ЉУБАВИ

Бог је дао људима реч љубав, да том речју именују своју везу са њим.

Када људи злоупотребе ту реч и њену намену, па почну њом именовати своју везу са земљом, онда та реч слаби у односу према Богу.

Речи губе своју магичну и божанску моћ, када се злоупотребе и постају као мртве. Исто као једно северно дрво, пресађено на југ, што свене и осуши се.

ОТИМАЊЕ ОД ПРИРОДЕ

Када људи жедно отимају злато од природе, природа им даје отров под видом злата.

Када људи жедно отимају знање од природе, природа им даје играчку место правог знања.

А када људи кротко, и у Божије име, у име Домаћина природе, траже оно што им је потребно, природа им даје оно што траже.

Мудра мајка даје детету све што дете, по потреби од ње тражи. А када дете затражи нешто из пуне радозналости, мајка му даје неку играчку (сурогат) у замену за оно што иште.

Тако поступа и Мудрост Божија са људима.

ОПТИМИЗАМ

Овај свет је гори од свију светова, које човек као човек може поднети. Још гори свет од овога није за људе него за демоне.

Сви људи осећају, но беже од тог свог осећања као што невешт пливач, уплашен од дубине морске, окреће леђа мору и плива ка обали.

Сви људи ово осећају, зато сви подозревају лаке оптимисте у шарлатанству. И заиста, више је шарлатанства но правог оптимизма код оних који весело гледају у овај свет, а међутим сматрају смрт тачком нашег живота.

Једини оптимист, без шарлатанства јесте онај, ко има храбрости да призна сву страхоту овог живота, но и проницљивост, да види смрт не као тачку, но као запету нашег живота - запету, после које ће нам се дати чист лист, по коме се неће више писати крвљу и сузама но златним зрацима божанске светлости и радости.

НАД АМБИСОМ

Као што безбрижна деца и не слуте сурову борбу живота, у којој се налази свет око њих, тако и многи одрасли људи и не слуте, као и деца, страшну духовну борбу, коју Христос, са својом анђелском и светитељском војском води против тамних сила у свету.

Само за духовна човека може се рећи да је изашао из доба детињства, ма колико да је он велико дете у другом једном смислу. Зато духовни човек гледајући види човечанство - као мајка неразумно дете - окружено страшном опасношћу.

И као што су детету често непојамни савети и опомене родитеља, који будним оком прате дете у опасности, тако су многим и многим људима непојамни савети и опомене духовних људи. Јер за многе остају за вазда невидљиве и невероватне визије, које имају духовни људи и невидљив амбис, над којим спавају.

ОПТИМИЗАМ И ПЕСИМИЗАМ

Само оптимистичко решење загонетки живота може задовољити душу човекову.

Сваки гладан пас има песимистичну филозофију. А гладни испосници хришћански држали су се позитивних и оптимистичких решења загонетки живота.

Достојанство човека и јесте у томе, да се стално држи оптимизма без обзира на своје стање у овоме свету. Дан за даном, и ноћ за ноћи демантују оптимизам, но тајанствени зраци из оног света подстичу га и разгоревају.

Оптимизам или песимизам једног човека не зависи од његове ситости или глади, но од броја и каквоће светова које он досеже својом визијом.

Ко види само материјални свет и ниједан више, он мора бити песимиста. Ко пак види још више светова, бољих од овог, тај не може бити оптимиста, био он сит или гладан.

ИНТЕЛЕКТУАЛНОСТ

Интелектуално развиће једног човека је најлакше, најбрже и - ако је одвојено од истовременог узвишења ума, очишћења срца и душе - најопасније.

Оно је најлакше зато, што зависи само од множине чулних утисака и разумне класификације и комбинације истих. За развиће свога интелекта ми имамо пет чула, а за развиће остале три четврти човека имамо четири Јеванђеља. Да би постали интелектуалци, за то нам служе хиљаде учитеља, а да би постали потпуни људи, за то нам стоји на услузи само - Христос.

Рећи: Ја сам интелектуалац - значи исто што и рећи: Ја сам четвртина човека.

Отуда је име „интелектуалац“ једно нечовечно име и једна оптужба себе самог.

ЈЕДАН БОЉИ СВЕТ

Бог је велики богаташ, који у овоме свету игра улогу великог сиромаша. Он допушта свим својим створењима да се богате оним што желе и да тако изгледају богатији од њега.

Но људи духовни, чији је дух пробуђен за визију светова бољих, осећају се сиромашно са свим богатством овога света и знају поуздано да их чека једно драгоцене и трајније богатство у тим вишим и бољим световима, где се Бог види као велики богаташ.

Толико је Створитељ милостив и човекољубив да у случају и да он баш није створио у почетку један бољи свет од овог, он би га створио сада због пламене жеље милиона људских бића, која су платила и плаћају цену тога света.

Но највиши духови, најплеменитији љубитељи Бога, не чезну ни за једним створеним светом но за Оним, који ствара светове.

НЕГУЈТЕ БЕСМРТНОСТ

Негујте децо, бесмртност у себи. Јер бесмртност није нешто што има тек почети, но нешто што стално јесте у нама и што се има на крају само обелоданити у својј красоти својој.

Смрт ће доћи да сагори, не бесмртност нашу но смртност.

Смрт непрестано стеже за гушу смртност нашу, докле не успе да је сасвим удави.

Ниједан атом бесмртог бића и живота у нама не подлежу смрти никад за никад. Не подлеже смрти наше биће и наш живот, али се може од нас узети, ако га недостојно носимо. Као што вода прође кроз крчан брег не могући да се задржи у њему!

Зато негујте, децо, брижљиво бесмртност у себи, и радујте се. Још само тренутак - два и ви ћете се наћи на њеној вечитој и слаткој нези.

ЕНТУЗИЈАЗАМ И ФАНАТИЗАМ

И ентузијазам је огањ, и фанатизам је огањ. Но прво је огањ без дима, друго је горење са димом.

Ентузијазам значи: цео човек сабран и упућен на једну страну, без освртања. Кад ум просуди и срце заволи и душа захоће, онда се човек уједињује и као уједињена сила полази на велико дело. А сабран и уједињен човек је велика сила у овоме свету, заиста већа него што и он сам о себи мисли.

Ентузијаст је човекољубив. Чим се у ентузијазму једнога човека крије мржња против извесних људи, то није ентузијазам но фанатизам. Кад у пролеће гори гомила ђубрета, испод ђубрета се извлачи пробуђена змија. Такав је фанатизам.

Ентузијазам је увек сила, која зида и ствара. Све велике друштвене организације, сву велику уметност, сву узвишену поезију, све спасоносне и чисте хумане покрете - све је то створено ентузијазмом. Не треба никада заборавити, да ентузијазма без човекољубља нема.

Фанатизам се показује у највећој сили својој у три случаја: у партијској политици, у револуцији и у ратовима.

Као дан од ноћи тако се разликује ентузијазам од фанатизма. Први се руководи љубављу и зида;

други се руководи мржњом и руши. Први је саборан, католичан, други је искључив, сектантан. Фанатику увек недостаје нешто, час ум, час срце. Ентузијаста је увек цео човек. Чувај се душо, да се не окрњиш, те да се твој ентузијазам не искриви у фанатизам.

КАДА ЦРКВА ГОВОРИ.

Када сви говоре, црква не може да дође до речи. Када се намршти судба и завеже све језике, онда црква долази до речи; онда једина црква сме и може да говори.

ВЕРА У ЖИВОТ

Посведневно људи живе и опште међу собом више вером него ичим другим.

У гостионици човек руча с вером, да у јелу није отров; спава у постељи с вером, да под јастуком нису скорпије; прима на пијаци банкноту с вером, да није лажна; купује у дућану шибицу с вером, да није влажна; најмљује кочије с вером, да ће га кочијаш одвести тамо куда треба; путује железницом с вером, да је возовођа нормалан човек те да не мисли на самоубиство. Тежак сеје жито с вером, да ће семе нићи. Чобанин гони стадо у пашњак с вером, да трава у њему није преко ноћи усахла. Жена жури с крчагом на извор с вером, да из њега још вода тече. Школа почива на вери ученика у учитеља. Држава почива на вери грађана у грађане и власт. Брак постоји на вери у добронамерности обе стране. Пријатељство постоји на вери у искрености обе стране.

Преко 50% нашег земаљског живота и општења с људима и с природом, основано је на вери. 50% нашег најпозитивнијег знања јесте чиста вера.

СЛОБОДА

Хоћеш ли слободу, онда покушај прво ослободити се себе самог. Ако је у погледу знања важило као врховно правило: познај себе самог - то у погледу морала важи као врховно правило: ослободи се себе самог!

Хоћеш ли да дођеш до слободе револуцијом, онда подигни револуцију прво против себе самог и увидећеш да су све друге револуције излишне.

Хоћеш ли да дођеш до слободе ратом, онда поведи прво рат против себе самог, па ако овај рат успешно окончаш, увидећеш да су сви други ратови сувишни.

Велиш да хоћеш слободу? Онда мораш стати уз Бога против себе и против света. Прво против себе, јер у теби је и главно бојиште против света. Ако победиш свет ту, у себи, на главном бојишту, победио си га на свим линијама. Ако га пак победиш на свим линијама, а не победиш га у себи, он ће остати непобеђен у својој главној тврђави.

Ако не победиш себе, ти ћеш свима осталим напорима успети једино да ускачеш из једне тамнице у другу, из једног кавеза у други. Слобода друштвена и слобода национална, и слобода државна и слобода интернационална, без ослобођења од себе самог, само су заводљива и лажљива имена разних тамница, разноликих кавеза.

Ослободи се себе самог и бићеш ван свих тамница и свих кавеза.

САДРЖАЈ ИСТОРИЈЕ

Главни садржај историје човечанства јесте решавање и уређење односа људи према Богу. Све остало су епизоде и шатирања главног изгледа.

Периоди историје човечанства представљају или плимину или осеку у растојању човека и Бога. Када је бивала плима, онда су велики уметници налазили инспирацију у Богу; када је бивала осека, онда су велики уметници налазили инспирацију у природи. То се може назвати уметност из прве руке и уметност из друге руке. Прва уметност више је муженствена и драматична, друга више женствена и лирична. Када је отац одсутан, онда мајка дочекује госте.

Свака осека, тј. падање од дивљења Богу на дивљење природи, означава подетињење људи. Плима је здравље духовно, осека је нездравље духовно. Нормално је, да зрео човек напушта сладуњава привлачност природе и жури ка узвишеном региону надприродног, реалног царства Божијег. Као што вели један персијски поет:

*„Младенац мален и нејак
држи се скута матере своје.
Но кад омужа и порасте
он ходи барабар са оцем својим.
И ти се, гле, тако држиши матере:
природних тела и елемената
докле, порастао, не удружиши
се са Оцем својим Свевишњим“.*

Треба се сетити догађаја са дванаестогодишњим Исусом, када га је мајка нашла у храму после дужег лутања и тражења.

- Зашто сте ме тражили? - упита Исус. Зар не знате да мени треба у ономе бити што је Оца мојега?

ПОВЕРЕЊЕ

Поверење више вреди него капитал. Вели трговац. Поверење у поларну звезду више вреди него знање пута. Вели морепловац. С поверењем и ти дајеш мени руку, пријатељу, и ја те донекле водим. Но човек може часом умрети и трговац штетовати. Поларна звезда може се часом сакрити за црни облак, и морепловац залутати. А ја сам пријатељу прегршт прашине коју ветар смрти може часом развејати.

Ко ће те повести даље од станице мога гроба? Ко ме ћеш путовођи тада поклонити поверење?

Поклони га и тада и сада Исусу, који је развејао смрт као шаку прашине. Он је пријатељ, који не умире, и на кога никакав црн облак не сме да наиђе.

СЛУЖБА БОГУ И ЉУДИМА

Служба Богу јесте у исто време служба људима; служба људима јесте у исто време служба Богу.

Ми не можемо истински служити Богу, а да кроз то не служимо људима; нити можемо истински служити људима, а да кроз то не служимо Богу.

Када горимо пред Богом као жртвена свећа, ми и тада светлимо људима; а када горимо у тамници и светлимо сужњима као лојана свећа, ми смо и тада жртвена светлост пред Богом.

САМОЋА

Зашто су сви велики духови волели самоћу? Зато што су волели друговање са Богом, несметано друговање са већим од себе.

У самоћи наваљују на човека сви велики проблеми живота, чија база обухвата сву земљу и чији се врхови губе у магли вечности и бескрајности. Па, мада их човек не може решити, ипак осећа он неко језиво задовољство да стоји међу непобедивим циновима. Решене проблеме и откривене тајне људи презиру као што презиру и побеђене непријатеље. Зато велики дух тражи самоћу, то јест тражи друштво већих од себе, друштво неоткривених тајни, нерешених проблема, друштво свих циновских мистерија, које се све, групишу око мистерије Свевишњега.

ЋУТАЊЕ

Ћутање су волели сви велики духови, јер су дубоко осећали истинитост оне народне изреке: Говор је сребро, ћутање је злато. Сваки мисаон човек искусио је на себи, да он није оно што каже о себи но оно што прећути. Не оно што прећути хотимично, но оно што прећути по нужди, јер не може

да искаже.

Наши разговори у друштву јесу као ситна монета, којом себе откупљујемо, док крупна монета остаје у нама, не показана. Или, ми се представљамо друштву у легитимним фотографијама, док наш портрет остаје у нама, не показан.

Уосталом све велике стихије су највише ћутљиве, а сам Бог ћутљивији од свију, док су све мале твари говорљиве. Какво је чудо, дакле, да су сви велики духови ћутљиви?

ЕВА И МАРИЈА

Ева и Марија практично значе за нас телесну мудрост и духовну мудрост. У црквеним песмама пева се: „Жена би причина страдања, жена и причина спасења“.

Ева је зажелела више него што су јој муж и Бог смели дати без опасности по њу. И она је, с ђаволом, скочила у амбис и повукла са собом цео Рај. Тај амбис је историја. Усред тог амбиса буктећих страсти, где се дрво искушења било размножило као црв, Марија је уздигла своју душу високо изнад историје и обручила се Духу Светом.

Плод Евиног заигравања са ђаволом био је њен првенац — човек крвник. А плод Маријиног оброчења са Духом Светим био је њен првенац - човек Бог.

Ева је откотрљала точак живота наниже, Марија га управила навише.

Сва драма Еве и Марије не би за мене и тебе, пријатељу, била довољно значајна кад она не би била најистинитије представљена драма наше сопствене душе.

ИЗМЕЂУ ЧОВЕКА И БОГА

Што је човек ближи Богу, то му се Бог чини већим, а човек мањим; што је човек даље од Бога, то му се човек чини већим, а Бог мањим.

Постоји једна раздаљина између човека и Бога на којој се човек губи, а Бог остаје; и постоји друга једна раздаљина, на којој се Бог губи, а човек остаје.

Одрицање Бога не доказује савршено ништа о Богу него показује дужину раздаљине између одрицатеља и Бога. Када један одрицатељ Бога поверује поново у Бога тиме показује само да је дужина раздаљине између њега и Бога скраћена.

Да би један човек дошао до сазнања о пирамидама египатским, мора или поверовати онима, који су били у непосредној близини пирамида, или мора сам доћи у непосредну близину пирамида. Трећег начина нема.

Тако и сваки човек може доћи до сазнања о Богу или верујући онима, који су стајали и стоје у непосредној близини Бога, или мора се потрудити да сам дође у непосредну близину Богу.

Теби изгледа смешан и жалостан онај, ко одриче постојање пирамиде на том основу, што он лично није видео пирамиде? Још смешнији и жалоснији изгледа онај ко одриче Бога на том основу. Смешнији и жалоснији изгледа овај други од оног првог зато што:

Прво, јер пирамиде се могу лично познати само на једном месту у целом свету, док се Бог може лично познати на сваком месту широм целог света и друго, јер хиљаде и хиљаде пута већи је број оних сведока који су лично познали Бога, од броја оних који су лично познали пирамиде.

ВИЗИЈА БОГА

У непосредној близини Божијој и при интензивној визији Бога, као све у свему, овај свет ишчезава као непостојећи. Ово су осетили и неколики моћни духови и у другим религијама, као: Патанцали и Шанкара у Индији, муслимански Суфи у Персији, Плотин међу Римљанима и други. У хришћанству је број оваквих душа у трансу огроман. У Западној цркви карактеристични су примери ове врсте Свети Фрања, Света Тереза и Мадам Гијон.

Како би се могла описати ова визија Бога, ово виђење Бога кроз све предмете у васиони? Као

гледање Сунца кроз стакло, при чему стакло остаје невиђено.

При интензивној визији Бога устрашени - најпре устрашени - један човек пита Бога: Куда бих отишао од духа Твојега, и од лица Твојега куда бих утекао? (Псалам, 139).

БИТИ МИРАН КАО ДУБИНА МОРСКА

Нека се таласа живот око тебе као узбуркано море, ти се старај бити миран душом као дубина морска.

Један војсковођа посматрао је хладно своју војску у борби, како се нија час напред час назад. Када су му преплашени ађутанти саопштили потпун пораз, он се ни најмање није променио. „Како то?“ питали су га доцније. А он одговори: „Када ме је мајка родила, ја нисам знао ни за пораз ни за победу. Зашто као зрео човек не би могао имати држање које сам имао као младенац?“ Или, она слична реч праведног Јова: „Го сам изашао из утробе матере своје, го ћу се и вратити“ (Јов, 1, 21).

Једна мајка корела сина, што је три године путовао по свету. „Оставио си свој дом, па си отишао да луташ!“ – „Вараш се мајко, одговори син, моје ноге и очи су лутале по свету, но ја сам све три године провео с тобом под овим кровом.“

Може ветар колебати један храст колико хоће, корен храста остаће миран. Храст је дубоко урастао у корен у земљу, и то је што га спасава од свих ветрова. Тако и ти мораш душом, кореном своје душе, дубоко урасти у Бога и то те једино може спасти од свих опасних таласања и колебања.

КО МОЖЕ ОСВЕТЛИТИ ГРОБ?

Сва светлост у васиони да се слије у једно Сунце, не би могла осветлити тајну једног гроба.

Напротив, што више светлости око нас, што више раскоши природне и културне, што више смеха и цвећа, то нам се гроб чини мрачнијим. Највећи песимизам у свету појавио се, не у сиромашној Палестини или у Грчкој, него у Индији, у земљи највеће природне раскоши.

Све оно, што овај живот чини угоднијим, светлијим и слађим, све то пооштрава жалац смрти. Кроз прозор лије се на нас светлост Сунца, а кроз врата шиба нас хладан ветар. Такав је овај живот у коме се кроз један отвор излива на нас запрепашћујући блесак природе, а кроз други шиба нас хладан ветар смрти.

Иде весела дружина друмом и сва накићена насмејана васиона, рекао би, учествује у њеном веселу. Наједанпут појављује се пред веселом дружином - свеж гроб украј друма! Слади се човек најслађом рибом и чини му се да његова сласт преображава слашћу све људе и ствари унаоколо. Наједанпут кост у грлу!

Да ли је био и да ли постоји неко, ко може ући с лампом у гроб, а не изгубити осмех живота? Неко, ко може оно што сва ова смртна васиона не може? Сва друга питања сустижу се у овом чвору.

Обзири се колико хоћеш на мудре људе, и на оне који су били и оне који сада јесу, нико ти од њих не може помоћи да завириш у гроб и сачуваш животни осмех осим - Христа.

МУЧЕНИШТВО ХРИСТОВО

Троструко је било мучеништво Христово за живота његова на земљи, троструко је мучеништво његово и кроз сву историју.

Једно је мучеништво његове личности, друго је мучеништво његових дела, треће је мучеништво његове науке.

Он је убијен као „варалица“ и „безбожник“ - и стотине хиљада његових следбеника мучени су и убијани као такви кроз векове и историју. Кроз ове је Христос поново мучен и убијан.

Његова дела су или одрицана као непостојећа или осуђивана као мађионичарска. Тако је било за његова живота на земљи, тако се ево, до у сами двадесети век његова дела од разних људи и разних група као таква квалификују и осуђују.

Његова наука је осуђена у Јерусалиму или као занесењачка, или као излишна јер већ садржана у старој мудрости и старим законима или пак као штетна.

И све је то било и бива „како је писано“. „Нека се не уплаше срца ваша“. „Христос не би био Христос, када не би мирно и сигурно могао ходити по бурноме мору, него дете, које се вози у карлици по мирној води“.

Тако је морало бити, но тешко онима кроз које је то бивало. Они су скакали у огањ, да га угасе, но огањ их је гутао и све се већма разгоревао. Да ће се то све десити – „тако је писано“ унапред. Често се баца снег у ватру, да се ватра већма разгори.

БИТИ ЧОВЕК ТО ЈЕ МАЛО

Учини добро и закопај под камен, оно ће од камена начинити себи језик и објавити се.

Ако си у тамници због правде, све звезде ће сијати над твојом тамницом и радити за твоју слободу.

Ако си на вешалима због правде, сва небеса ускомешаће се и радиће да твоју смрт обрете у живот.

Буди човек, то је мало речено.

Будите богови, вели Свето Писмо.

Буди човек, то је кратак програм.

Будите богови, то је највиши програм.

Огладнели, ниједан вас програм неће наситити осим највишега.

Ожеднели, ниједан вас програм неће напојити осим највишега.

Они, који вам руморе у уши: Будите људи - уствари руморе вам: Будите то што јесте мало друкчије.

А Бог вам, с вером у вас шапће највишу и најмилију тајну: Будите богови!

И више од овога ништа се не може рећи. Изнад овога речи се губе и ћутање постаје речито.

ЈАКОВЉЕВО ХРВАЊЕ С БОГОМ

Ако си човек, мораш се у овоме животу хрвати с Богом као што се и Јаков хрвао. Благо теби, ако Бог однесе победу над тобом. Тешко теби, ако ти Бога победиш и останеш - сам на мегдану. Јер у том случају ниси ти победио него смрт.

ГРОМ И ГРОМОВНИК

Када вода испари и као пара постане невидљива, тада изгледа најнемоћнија. Но баш тада ствара громове.

Тако и Христос. Када је био положен у гроб и уништен за очи људске изгледао је најнемоћнији. Но, баш тада је он постао гром и громовник за историју света.

МАЛА И ВЕЛИКА УТЕХА

Не постоји некрунисана глава на земљи.

Звездано небо виси као драгоцену круну над сваком људском главом. Но, једна реч – Оченаш – доноси срцу више утехе него та круна. Гле, та иста круна крунише и главе магараца, но она реч не доноси срцу магараца никакву утеху.

ОДБЛЕСАК

Сунце расипа свој сунчани сјај подједнако обилно и по чистом и по миришљавом камењу, при чему само чисто камење одсјајује.

И Бог расипа свој божански сјај подједнако обилно и по чистим и по миришљавим душама, при чему само чисте душе одсјајују.

НЕЧИСТОЋА ДУШЕ

И најгнуснија нечистоћа тела је ситница према нечистоћи упрљане душе. Нешто воде и нешто сапуна и сва нечистоћа тела бива смивена: и блато и смрад и ваши и гад. Али нечистоћа душе не може се смити никаквим средством, докле се душа не обнови.

Нечист патос се пере, но не мора увек да се замењује новим, да би био чист. Али нечист ваздух у соби не може се ничим опрати, ничим очистити - он се мора изгнати из собе и заменити чистим ваздухом. Тако је и са душом. Упрљана душа мора се обновити, препородити, да би постала чиста.

Кад има прозор на соби, лако је нечист ваздух очистити и свежим га заменити. Но, како ће се нечист ваздух очистити у просторијама без прозора?

Чија душа има прозор према Богу, лако ће се освежити, очистити, обновити, препородити. Но како ће се очистити нечиста душа у онога, ко нема никаква отвора према Богу, као извору душевне свежине и подмлађивања?

МЕГДАНЦИЈА НА ДРУМУ

Ко највише напада, најмање осваја.

Ко најмање отпора даје, најмање бива нападан.

Алчан и жедан славе и богатства највећма напада овај свет, зато и осваја најмање вредности овога света, а при том своју сопствену вредност губи.

Смирен човек најмање отпора даје, зато најмање бива нападан.

Природа не воли узбуне међу људима и кажњава их помором и глађу.

Мегданција на друму има за непријатеље не само људе но и природу. И ако га промаши стрела из жбуна, неће га промашити гром из неба.

НАЈДОСАДНИЈИ ДРУГ

Друговање духовна и телесна човека једва је што угодније и дуготрајније од друговања овце и шакала.

Ако си духован човек, нико ти не може бити досаднији друг од човека, који највише воли да говори о стицању богатства и телесним уживањима.

Ако си богаташ и највише волиш да говориш о богатству и телесним уживањима, нико ти не може бити досаднији друг од човека духовна, који говори о Богу и души.

Духовни човек никада, ни у животу ни на самрти, неће пожелети друштво телесног човека, нити ће се икад покајати што није следовао саветима овога. А телесан човек пожелете, ако не пре, а оно на самрти друштво духовног човека и покајаће се што није следовао саветима овога.

БОГАТАШ И БОГАТСТВО

Велико богатство само по себи није ни зло ни добро.

Велико знање само по себи није ни зло ни добро.

Но у рукама зла човека богатство постаје зло, а у рукама добра човека богатство постаје добро.

Исто тако, у глави покварена човека знање постаје отров, а у глави добра човека знање постаје лек.

ПРИЈАТЕЉСТВО И НЕПРИЈАТЕЉСТВО

Човек никада не може мрзети непријатеља незналицу, колико непријатеља развратника.

Непријатељ из незнања никад није толико одвратан колико непријатељ из покварености.

Ми постајемо непријатељи једноме човеку, када познамо његове зле особине, а не познамо његове добре особине. И ми постајемо пријатељи једноме човеку, када учимо његове добре особине, а

превидимо његове зле особине.

Јачина нашег пријатељства и непријатељства према људима, дакле, не зависи од тих људи него од нас самих - од нашег познања и наше уочљивости.

ДУХ ПРОТИВЉЕЊА

Ко год се противи Божијем закону, тај ће се убрзо почети противити природном и друштвеном закону.

Ко год се противи вољи Божијој, тај ће се ускоро почети противити свачијој вољи.

Ко год се противи власти Божијој, тај ће се ускоро почети противити свакој власти.

Ко год се противи љубави Божијој, тај ће се ускоро почети противити и љубави мајке, жене, деце и пријатеља. Љубав таквог створења претвориће се у самољубље, самољубље у очајање, а очајање је најкраћи пут ка самоубиству.

САМОУБИСТВО

Самоубиство није скраћење мука, но продужење.

Пчела, која пребегне из једне кошнице у другу, постаје немила на две стране: немила у кошници из које је одбегла, и немила у кошници у коју је добегла.

Самоубиство је покушај бекства из овог царства живота. Но бегунаца ни једно царство не прима радо.

Убиство је индиректан атентат на живот, самоубиство је директан атентат на живот. Убиство је израз делимичног презрења живота, самоубиство је израз крајњег и потпуног презрења живота.

Убиство је већ само собом једна врста самоубиства, пошто је живот твој и твога суседа један живот. Али убиством ти хоћеш да убијеш део живота, који се може бранити од тебе, док самоубиством ти хоћеш да убијеш део живота који се од тебе не може бранити. Гле, живот у твојем суседу може се бранити од тебе, но живот у теби савршено је без одбране према теби. А убиство онога што се не брани повлачи собом казну и мучење у свим царствима живота.

ВЕЗАНОСТ ЗА ЗЕМЉУ

Што мајка дуже љуљушка дете, то доцније дете прохода.

Што дуже мајка доји дете, то се доцније дете научи на тврђу храну.

И човек, кога земља дуго притеже у свој загрљај, доцкан се усправи попут неба. И онај, кога земља дуго храни својим сладуњавим соковима, доцкан се прилагоди духовној храни.

НЕМАТЕРИЈАЛНИ СВЕТОВИ

Отвори своју душу за светове нематеријалне.

Један од тих светова тиска се око тебе, тражећи твоју помоћ. Други од тих светова нуди ти своју помоћ. Не одбијај ни један ни други.

Не одбијај ни један ни други, јер и ти ћеш данас сутра бити у једном од тих светова. Не одбијај ни један ни други, да би се удостојио бити чланом бољег света.

ЖИВОТ ПОСЛЕ СМРТИ

Као што човек надживљује своју острижену косу, или одсечене нокте, руке или ноге, тако ће надживети цело тело своје.

И као што се бео облак разликује од залеђене воде, и усијан челик од хладна челика, тако се разликује човек у бесмртном свету од себе самог у смртном свету.

КАДА ЋЕМО БИТИ СРЕЋНИ?

Срећом ће наградити Бог верне своје (то јест сличне Себи) и то не срећом животиње, но срећом Бога.

Неће Бог одоцнити са наградом, али неће ни похитати. Да ли тежак очекује плод од пшенице чим посеје пшеницу? И тркач у кочији - да ли очекује награду усред трке? И морепловац - да ли очекује видети пристаниште усред океана? И домаћин њиве - да ли исплаћује посленике у њиви за време посла?

Зашто ти онда очекујеш награду усред трке, насред океана и усред посла?

У овај живот си послат не да имаш срећу, него да је заслужиш.

СТРАХ ОД СМРТИ

Није свагда и свугде исти страх од смрти нити исто јунаштво при умирању.

Најтеже је човеку умрети усред веселе гомиле, када се ова весели његовој смрти. Ту се показује највеће јунаштво или највећи страх.

У таквим околностима умирали су хришћански мученици у веселим римским амфитеатрима.

Потом најтеже је човеку умрети када му се учини да он сам умире, а да цео свет нетакнуто оставља у животу. Па још кад уз то пријатељи плачу око њега! Човек тада осећа страх од смрти помешан са стидом. Много је лакше човеку умрети у двобоју - теже у двобоју са звери него са човеком - када даје удар и прима удар. И то је страх велики, но мањи него у прва два случаја.

А најмањи је страх од смрти у великим биткама, где човек скаче у смрт преко мртвих људи. И најмање је правих јунака у великим биткама, где се умире у множини.

Једном речју, смрт је несравњено страшнија, када прстима чупа влат по влат на пространој њиви живота, него када косом коси откосе.

Ако желиш умрети као јунаци из прва два случаја, онда ти се само може рећи: буди храбар, сваки дан је велика битка у васцелој васиони и ти умиреш са пола васионе. Јер као што ти удишеш и издишеш ваздух, тако сва васиона непрекидно удише и издише живот.

РАЗЛИКА У СХВАТАЊУ

Што је један предмет сиромашнији у карактеристикама, то је међу људима мања разлика у схватању тога предмета. Што је један предмет богатији у карактеристикама, то је међу људима већа разлика у схватању тога предмета.

Па како је Бог несравњено већи и богатији од свих предмета на небу и на земљи, то постоји о њему највећа раскош у разноликости схватању међу људима.

Лако је свима људима на земљи имати истовремено мишљење о камену и ветриолу, али није им лако свима имати истоветно мишљење о Богу.

Осим неисцрпног богатства духовних добара и карактеристика моћи, славе и величине Божије, разноликост у схватањима Бога код људи потиче и од разнолико сложених и разнолико наглашених способности душевних код сваког човека на земљи, као и код сваке расе људске.

Но, нико није слеп према живом и преславном бићу Бога због способности, него због неспособности.

ДРАГИ КАМЕН

Дође монах из пустиње међу људе и донесе један завежљај. То беше грумен дијаманата завијен у лист смоквин увео.

И држаше монах завежљај у руци, а својим дрхтавим гласом описиваше нађени грумен дијаманата, што беше у листу смокве увелом:

- Када се једна страна овог камена окрене ка створењима и стварима, сва створења и ствари на земљи заблистају се лепотом, која превазилази све њихове жудње и снове.

- Покажи нам га! - повикаше људи. Но монах као да не чу, продужаваше:

- Када се друга страна окрене ка гробовима, они се отварају и мртви се виде живи као и живи.
- Покажи нам га! - још јаче повикаше људи. Но, монах као да не чу, продужаваше:
- Када се трећа страна окрене ка духовном свету, толика светлост блесне од камена, да и Сунце и звезде и све ствари доле и горе ишчезну као у потопу од те светлости.
- Ах, покажи нам га! - јако и гневно повикаше људи. А монах рече:
- Не могу да вам га покажем. Јер не може да се извади из овог листа, док се он не подере.

Насмејаше се људи хохотом, и повикаше:

- Па тај лист је иначе увео, а и да није увео, не вреди ништа према вредности коју носи у себи.

Озбиљан беше монах и дрхтав беше глас његов, па одговори:

- Ви велите, да овај лист смоквин увели не вреди ништа, ја вам велим да он вреди таман онолико колико и ваше тело према драгом камену, који се крије у њему.

И наједанпут подера монах онај лист увели и показа драги камен.

И сва уста замукоше задуго. И све очи видеше и уверише се да прича монахова беше истина.

А када се разиђоше, свак осећаше, да у себи носи онај пречудни драги камен, што га монах беше нашао у пустињи. И беху радосни.

МОРАЛНИ ХЕРОЈ

Часовник је, јел да, једна предивна справа и свак се мора дивити првом изумевачу те справе.

Но замисли, да будеш упитан: Кога би више волео видети: изумевача или Југовића Мајку? Да ли би се и за тренутак колебао с одговором?

Радијум је један необичан елемент, необично користан, како за даљи научни рад, тако и за практичну примену у животу. Но кога би више волео видети: проналазача радијума или Јованку од Арка?

Један твој земљак је највећи електричар у свету. Други твој земљак је био ђакон Авакум, који је ходећи на смрт с коцем на леђима певао: „Срб је Христов, радујте се смрти!“. Ког би дакле волео да видиш, оног првог или овог другог?

Зашто питати? Све неразвраћени људи на земљи у којима још савест живи биће неподељени у избору.

Један научни проналазак цени се као што се цени свака вештина и добит. Али један морални херој изгледа као један отвор на звезданој васиони кроз који се гледа у вечност. Он је изнад сваке цене.

Научник је као вешт ловац, који је ухватио траг и уловио улов.

Али морални херој! Шта има заједничко са фактима и законима природе?

ДУША НЕ ЗНА ЗА УМОР

- Дај ми одмора телу!

У крајњој линији ово значи: дај ми сна!

- Дај ми одмора души!

У крајњој линији значи: дај ми Бога!

Смешно је и мислити да душа која позајмљује снагу телу, може се тако брзо уморити као тело и још да се мора тако дуго одмарати као тело.

Ноћу душа ради као и дању; ноћу она резимира и сварује своју дневну лекцију. И ноћу душа изриче свој страшни суд над човеком за минули рад.

Испосници светогорски, као уопште испосници источни, имају обичај подуже спавати дању док ноћ проводе у размишљању и молитви. Ово је од огромног значаја по њихову душу. У ноћној тишини и таму, када се активност чула заустави, душа ради несметано и стално.

Непрестано општење душе једног духовника с невидљивим, нечулним светом, наравно, чини и

његове снове различним од снова чулних људи.

Велики молитвеници знају из искуства да је душа неуморна.

Људи пак који нису научили или који су одлучили општити с Богом, кроз размишљање и молитву, говоре непрестано о „душевној заморености“. Но та њихова „душевна замореност“ није ништа друго до тиранија чулне хиперактивности над неактивном и спутаном душом.

ЛАГАНО АЛИ ДОСТИЖНО

Природа је тако лежерна, као да ништа не ради, но у ствари она је тако безодморно запослена, као да се вечерас за смрт спрема.

Лењив човек, чија лењост пада у очи, привидно личи на природу, али је у ствари сасвим различит од ње. Ужурбан човек, чија журба пада у очи, привидно личи на природу, али је у ствари различит од ње. „Жури се лагано!“ - рекли су стари, и тиме су свакако хтели поучити људе методу лагане журбе.

Скривена је ужурбаност природе, а откривена њена тихост. Трава се не примећује да расте - и неука деца љуте се на немоћ природе - но природа и дан и ноћ ради, да трава узрасте већа.

Не морају људи приметити сваки дан, да ти духовно растеш, не води бригу о томе, али ти треба да осећаш, да све већи изнутра растеш.

Божија је мера финија и правија од људске мере. Када људи мере штапом, Бог мери свиленим влакном.

УЧИНИ ПА ЗАБОРАВИ

Не бележи своја добра дела, јер ако их забележиш, брзо ће избледети, ако, пак заборавиш их, биће уписана у вечност.

Не бележи зла дела суседа свог, јер ако их забележиш, пола терета њихових зала пашће на тебе. Ако их пак заборавиш и Бог ће твоја зла дела предати забраву.

ИСПОВЕСТ

Исповест је захтев цркве, да човек покаже своју скривену сенку.

Исповест је захтев цркве, да човек покаже ране своје душе које прикрива привидним здрављем.

Исповест је захтев цркве, да човек открије слабост своју, коју прикрива маском моћи.

Исповест је захтев цркве, да човек отвори отрован гној душе своје, који он вештачки замазује спољашњим мирисима.

Исповест је захтев цркве, да човек који игра улогу прекрасног витеза, покаже себе као грбоњу, какав се он интимно и показује себи самом.

Нико не иде лекару да му се похвали својим здрављем, но да му покаже труло место на своме здрављу. Исто тако, нико не иде исповеднику, да му се похвали својом праведношћу, но да му саопшти неку опасну пукотину на својој праведности.

Када човек прелази праг лекарев, он оставља сву охолост пред вратима, да би је поново узео при повратку међу људе. Када човек полази на исповест, он мора оставити сву охолост пред вратима цркве. Благо њему ако је ту и заборави при повратку међу људе. Дај Боже да при изласку из цркве промени штап, и да уместо охолости узме смиреност за поштапач у животу.

ЗАЛУДНЕ СЛУГЕ

Предаји забраву што брже своје добре трудове и заслуге.

Срамота је да пчела и мрав те претекну у томе. Сматрај, као пчела и мрав, сваки нови труд као први труд и сваку нову заслугу као прву заслугу.

Истицање својих трудова и препричавање својих заслуга доноси зао плод: злу вољу, раздор и свађу међу људима. И најзад, неизбежно осећање ненаграђености и очајања.

Да ли си икада видео очајна мрава или очајну пчелу?

Заиста, срамота је за човека да мрав и пчела боље од њега испуњавају славну заповест Христову: Када свршите све што вам је заповеђено, говорите: Ми смо залудне слуге јер учинисмо што смо били дужни чинити (Лука, 17, 10).

МАГИЈА

Одрећи црну и белу магију значи одрећи посведневно искуство духовних људи.

У моралном смислу ова се магија испољава у виду зле и добре воље, а у менталном смислу она се испољава у злонамерности и добронамерности.

Зла воља једног човека малаксава другог човека, паралише га и буквално убија. Добра воља подиже, снажи и буквално оживотворава.

Кад год се сретну два човека добре воље, у њима се повећава магија добра.

Кад год се сретну два човека зле воље, у њима се повећава магија зла.

Кад год се сретну два човека, један добре воље и други зле воље, међу њиховим душама одиграва се невидљиви двобој, ма се они и руковали. И ретко бива да обојица не оду са ранама на души.

Зато, кад год пођеш међу људе, прибери сву своју добру вољу и призиви Бога у помоћ. Он ће заповедити ангелу Својему, да се не удаљава од тебе. Јер је неисказиво милостив према свима који га призивају.

Када се детету приближава змија и дете викне мајку, не жури ли мајка у помоћ? А милост мајчина је бледа као сан према милости Божијој.

КАЗНА

Ко се огреши о свет физички, бива кажњен физички.

Ко се огреши о свет морални, бива кажњен физички и морално.

Ко се огреши о свет духовни, бива кажњен физички, морално и духовно.

Тако: ко баци прашину унаточ ветра, прашина му се враћа у очи.

Ко се криво закуне, трпеће тамницу и доживеће презрење од синова својих.

А ко се наруга Богу и Његовим светим ангелима, биће шибан најоштријим телесним и моралним бичевима и завршиће свој живот или злочином или помрачењем ума.

Једино што човека може спасти од неминовних казни за грех, јесте покајање и самокажњавање.

ЧОВЕК И ПРИРОДА

Док човек није показао нокте, природа није знала да и она има нокте.

Када је човек стао на ивицу Раја и показао нокте попут Бога, сва је природа на мах извукла своје нокте и почела гребсти човека.

Када неко дигне руку на цара, бива шибан од многих слугу царевих и одводи се у таму најкрајњу.

НЕ НАВОДИ НА ГРЕХ

Чувај себе од греха, и не буди повод туђем греху.

Нећеш се спасти, ако сам себе спасаваш док други због тебе падају у пропаст.

Прича се за цара Авенира, великог гонитеља хришћана, како је једном био пошао у лов у планину и како је у планини наишао на два хришћанска монаха. Монаси, видевши и познавши цара гонитеља, нагну бежати. Но војници цареви стигну их и доведу пред цара. После дужег разговора стави цар монасима овакво питање:

- Ако се као хришћани смрти не бојите, као што сами тврдите, онда зашто бежите?

- Не бежимо ми, одговоре они, зато што се бојимо своје смрти, но зато што се бојимо да будемо

узрок твоје душевне смрти.

МАЛО И МНОГО

Ко се не задовољи малим добром, тај верује у веће добро, и тражи веће добро.

Ко се не задовољи већим добром, тај верује у највеће добро и тражи га.

Но, ко се не задовољи највећим добром, тај не верује ни у какво добро, и не тражи никакво добро.

Ко се не задовољи нижим моралом, тај верује у виши морал и тражи виши морал.

Ко се не задовољи вишим моралом, тај верује у највиши морал и тражи највиши морал.

Но, ко се не задовољи највишим моралом, тај не верује ни у какав морал, и не тражи никакав морал.

Ко се не задовољи светлим лицем истине, тај верује у светлије лице истине и тражи светлије лице истине.

Ко се не задовољи светлијим лицем истине, тај верује у то светлије лице истине и тражи га.

Но, ко се не задовољи најсветлијим лицем истине, тај не верује више ни у какву истину, и не тражи никакву истину.

Овим се објашњава зашто међу онима који су примили хришћанску веру понекад има више неморалних и више безбожних него међу нехришћанима, који нису поседовали све и изгубили све.

ДВА МОРАЛА

Господарски морал и слугарски морал у ствари су једно исто.

То су канце једних и крволиптање других; или, бесомучност једних и очајање других.

Но, кад огребани покаже нокте, онда се улоге у истом кругу, само обрћу: очајање се претвара у бесомучност, а бесомучност у очајање. А крај целе игре је лудило.

Уствари, ни једно ни друго није морал, но само негативно оправдање морала.

Још једном, упамти: када проповедник онога морала гребања и крволиптања заврши у лудници, онда се то зове (негативно) оправдање морала.

МИКРОБ ДУШЕ

Грех је микроб душе.

Од свих микроба у свету грех је најпостојанији и најплоднији.

Један једини грех је довољан, да сруши најмоћнијег човека. Као када се један једини црв увуче под кору најмоћнијег храста. Ко ће кога лакше уништити: црв храст или храст црва? Јасно је да ће пре црв уништити храст него ли храст црва.

Размисли и сам, да ли у твојој души има ишта тако перзистентно и тако свагда присутно као грех.

И милошту мајчину памтићеш и заборавити. И помрле пријатеље помињаћеш и замукнућеш. И својих добрих дела сећаћеш се и оканити се. Али грех, који си учинио пре четрдесет година, свако јутро виче ти: Добро јутро и свако вече: Довиђења. Виче и викаће и неће замукнути за читаво столеће.

Грех се множи брже него ишта у свету. Грех као да осећа своју моћ у множини и као да сазнаје да је његово име части - легион.

Први плод греха јесте већи грех. Непослушност може да роди убиство. Првородни плод непослушне Еве био је Каин братоубица.

МНОГЕ ЕТИКЕ

Многбројне етике нису друго до етикете.

Многбројне етике појављују се и појављивале су се у декадентним временима и неких старих народа, кад год нижа природа човекова пожели господарство над вишом и кад год разум човечији

узурпира команду над царством моралним.

Кад год земља покуша да ствара небо, она не створи небо него само многе шаторе налик небу.

Кад год разум људски, слуга ума и један од агената душе предузме да ствара етику, он не створи етику него многобројне шаторе етике, које, истина, личе на етику - као шатор на небо - но које нису друго до етикете.

Зато кад чујеш о некој новој етици разума, одмах питај, како та нова етика вади црва из храста? То јест, како та нова етика чупа грех из душе људске?

На сва твоја питања, шта да чиниш са већ учињеним грехом, који је већ свио своје гнездо у души твојој, све те етикете одговараће ћутањем. И што ти будеш више инсистирао на том свом мучењем и страшном питању, то ће њихово ћутање бити све страшније и замишљеније. Јер ће увидети орачи да су почели сетву пре него што су утерали плуг у њиву.

Јер, заиста ништа није поможено храсту, ако му се каже: Не пуштај више црви под своју кору! Може храст и не пустити ниједног више црва, али онај, који је већ у њему и не потребује више друштва споља. Он је сам у стању свршити своје разорно дело.

ПРИРОДА-КЊИГА

Цело царство природно није ништа друго до само књига о царству моралном. Посматрана само као таква књига природа је апсолутно савршена од највећих кругова васионе до последњих атома. И као књига природа је реална, а не као дух и истина.

Узмеш ли природу не као књигу, или причу реалности, него као саму реалност, као последњу и као дух и истину, онда можеш рећи о природи: Да је савршена или несавршена?

Ако кажеш да је природа као реалност савршена, сваки дан ћеш бити угоњен у лаж и сваки дан ћеш се узалуд трудити да закрпиш рупе те савршености. Ако ли пак кажеш, да је природа несавршена, онда се мораш мучити питањем: Шта је савршено? Односно: Шта је реално? Шта је дух, шта ли истина?

Да би извео самог себе из ове замке противречности, којом су се многи дивили, мораш се смирити и укротити и у смирењу и кротости мислити од Бога и кроз Бога.

И када тако будеш почео мислити биће ти јасно да је цело царство природе само књига о царству моралном.

Отуда и не можеш наћи бољег израза - ван ћутања - за царство морално од природе.

Отуда ми и не можемо никад јасно говорити о царству моралном док не позајмимо од природе факта, то јест најизразитије слике онога вишег, ћутљивог царства. Јер језик наш стоји у односу према природи као природа према једном вишем царству. Природа много јасније изражава царство морално него што то може човечији језик.

Зато ми и позајмљујемо факта из природе (јер та факта за то и јесу) да помогну нашем језику изразити, поред осталог и ужас греха. И зато ми дакле, и питамо:

Ко ће извадити црва из храста? Ко ће очистити коров из пшенице? Ко ће ишчупати грех из душе?

ЦРВ У ХРАСТУ

Храст никад сам не може извадити црва из себе. Неко други мора доћи да то учини.

Пшеница никада сама не може очистити коров око себе. Неко други мора доћи да то учини.

Када се болест храста и пшенице покаже, онда ће домаћин доћи да то учини. Када храст и пшеница својом увелошћу - својим сликовитим језиком завапију за помоћ, онда ће домаћин доћи да их ослободи од непријатеља. Нема ли и човек Домаћина? И неће ли Он доћи да ишчупа грех из душе човекове?

Заиста, нема никог другог ко би могао помоћи. Сва природа да се претвори у хирурга не би ипак могла ишчупати један једини грех из душе човекове. Јер један једини грех садржи толику ужасну таму

у себи, да је у стању бацити своју сенку и на Сунце и на Месец и звезде и на васцелу природу.

Зато завапи са ужасом Домаћину, да што пре притекне у помоћ и спасе те од греха. Завапи јаче за помоћ него кад би у постељи својој сагледао змију. Гле, змија се увукла не у постељу твоју, но у душу твоју!

Ово су дакле, прве две главе Етике:

Неисказани ужас греха и

неисказана моћ спасиоца од греха.

Ово је етика, остало су етикете.

Јер ово је наука о спасењу, остало су науке о опхођењу.

НЕВИН ГРЕХ

Говорити о невином греху исто је што и говорити о новорођеном слепом вучету.

Говорити о малом греху исто је што и говорити о малом семену кукоља.

Али невин грех и мали грех имају велику будућност.

Ма колико да је прошлост једног греха незнатна и садашњост нештетна, будућност је сваког греха неизрачунљиво велика.

Један кужан пацов узбуни многе градове, проузрокује строге карантине и мобилише против себе читаве војске. А гле, најневинији и најмањи грех је носилац и весник ужасније коби од кужног пацова.

Устај и узбуни и ти цео град своје душе против тог ужасног весника коби. Створи челични карантин око њега и мобилиши све добре силе у себи.

ОГАЊ У ЦЕПУ

Ма како ти брижљиво скривао свој грех он ће се сам објавити.

Душа души саопштава свој садржај кроз све засторе и завоје. Људи ће наслутити твој најскривенији грех и одмахивати главом, ма и да никаква јавна повода и доказа за то немају.

Како то? То душа души саопштава свој садржај кроз све засторе и завоје материје.

Ако хоћеш брижљиво скривај огањ у цепу, цеп ће прогорети и огањ ће се показати.

Ништа нема скривено, што већ није откривено.

СТРАХ ОД ГРЕХА

Што год је човек морално буднији, све га је већа језа хвата од греха. Као што пробуђеног месечара хвата језа од његовог viseња над пропашћу у сну!

Заиста, грешници су морални месечари.

Тешко месечару, који се пробуди сувише доцкан, када су ноге његове на најклизавијој ивици, над најдубљим понором! Јер ће се тад пробудити, не да се тргне назад, него само да буде будни сведок свога сурвавања у понор.

УВРЕДА ПРИЈАТЕЉУ

Када ти увредиш свога пријатеља, ко може ту увреду поништити: Ти или твој пријатељ? Јасно је, да не можеш ти, него твој пријатељ.

Не само не можеш ти сам поништити увреду, нанету пријатељу, него ни сви људи, нити сва природа заједно са свим људима не може то учинити. Јер пријатељ је примио увреду од тебе и однео је са собом. Увреда је, дакле, код њега и са њим. И једини он може обеснажити је и уништити.

Сваки грех у последњој линији, увреда је Богу. Све увреде, сви греси земље хитају к Богу, вапију Богу. Он их прима све и држи све. Ко му их може осетити?

Ко их, осим њега може поништити?

Када ти увредиш свога пријатеља, он је примио увреду, и однео је са собом. Можеш ти за ту

увреду сто година постити, чистити се и кајати се и вежбати све врлине и не вређати никога више, па све то може остати узалуд. Ако увређени пријатељ твој не благоволи да обеснажи и поништи увреду, ти се сам не можеш ни кроз вечност спасти од тог греха. Твој пост, чак и чишћење и вежбање у свим врлинама, може само побудити пријатеља да грех твој обеснажи, одбаци и уништи.

Но ти немаш власти над учињеним својим грехом. У томе је бесконачни ужас греха. Јер учињени грех је слободан од тебе, а ти ниси слободан од њега.

СВАКИ ГРЕХ - СТРЕЛА ПРОТИВ БОГА

Бог је крајња мета свију грехова.

Када лажеш, лажеш Богу;

Када крадеш, крадеш Богу;

Када се гордиш, гордиш се пред Богом;

Када мрзиш, мрзиш на Бога;

Када се кунеш, право или криво, кунеш се Богу;

Када прељубу чиниш, бацаш се нечистоћом на Бога;

Када не поштујеш родитеље, не поштујеш Бога;

Када завидиш, завидиш Богу;

Када тврдичиш сиромасу, тврдичиш Богу;

Када зло мислиш, мислиш против Бога;

Када зло говориш, говориш против Бога;

Када зло радиш, радиш против Бога;

Кад одричеш истину, одричеш Бога;

Кад одричеш добро, одричеш Бога;

Кад одричеш живот, одричеш Бога;

Кад одричеш љубав, одричеш Бога.

Сваки грех је атентат на Бога.

Све стреле, које управљаш на живот људи или на свој сопствени живот, падају на Бога.

Као што стрела пролази кроз маглу и зауставља се у дрвету тако све твоје стреле пролазе кроза сва тела, кроза све душе, кроза сву васиону, као кроз маглу и заустављају се у Дрвету Живота у Богу.

Стрела остаје у Богу, а рана у твом срцу. И док год се стрела не извади, рана у срцу не може зарастати. Онај ко може извадити стрелу из Бога може и рану у срцу излечити. Но, ко то може? Гле, ти не можеш ни помислити да то сам учиниш, јер стрела је већ одлетела, она више није у твом домашају. Она стоји дубоко заривена у понору Божијег бића. Ни стотине година твога кајања и вежбања у уништењу жеље за животом, не могу стрелу истргнути из ране и рану исцелити.

Такво је недомисливо дејство греха.

Ваистину, даље продире грех људски него мисао људска.

УЗРОК ЕТИКЕ

Грех је проузроковао етику, као болест медицину.

Етика зна само за једну дијагнозу: грех. И етика зна само за један лек: жртва.

Да нема болести и лека, не би било ни медицине. Да нема греха и жртве, не би било етике.

ЂАВО

Етика у којој на првој страни није насликан ђаво, није етика него лажна естетика душе, јер иначе не представља живот као преужасну драму добра и зла, него као сладуњава лурику за села и чајеве; јер не види мрачни понор, над којим виси човечанство; јер не броји безбројне и непрекидне поворке слепих и сумашедших;

ни чопоре кужних и лепрозних,
ни буљуке наказно рођених и наказно остарелих,
ни ергеле насилника и тровача, и вешатеља и крвопија,
ни стада осрамоћених, невино поруганих и невино угушених,
ни караване идиота и звероподобних, што очекују смрт, да би се родили,
ни планине мртвих којима је сва земља нагнојена;
јер не мере болове и грчеве,
и не мере крв и сузе,
ни уздахе и вапаје,
ни јед и гној;
јер не памте поља пшенице угушена коровом,
ни јунаштво потребно петама подлости,
ни доброту презрену од злобе,
ни милост награђену пакошћу,
ни наду угушену очајањем,
ни љубав враћену издајством,
ни чистоту упрљану смрадом,

ни разроке погледе најсрећнијих и најмоћнијих при сусрету са стакленим очима смрти.

Зато ти и велим Теофиле, да етика у којој на првој страни није насликан ђаво није етика него лажна естетика душе.

ЖАЛАЦ

Жалац се диже из бедног понора, преви се преко ивице царства светлости и живота и убаци само један упљувак.

Тај отровни упљувак зароди се и роди смрт.

А смрт набуја у свету као квас и цео свет поста као хлеб, окусиш смрт. Јер, цео свет у злу лежи (Јов. 5, 19).

Кроз грех, дакле, уђе смрт у свет, јер од греха смрти би рођена и кроз грех смрт се рађа (Јаков, 1, 15).

Отац греха је ђаво, а отац смрти је грех.

Ово је једини истинити родослов зла у свету, који одговара неисказано болној трагедији човека са целом природом око човека.

Ово је једина довољно пространа бина на којој се та крвава трагедија може играти.

Остали родослови зла, који мире човека са грехом и смрћу и који одричу ђавола, скривеног и вештог играча писани су заиста не човеком ни ангелом, но истим жалцем из безданог понора.

И остали родослови зла не представљају бину, довољно пространу за билион и билион људских бића и безбројних легиона духова неба и понора и васцеле природе с краја у крај, него једну даску, на којој једва лутке могу одиграти водвиљ.

ГРЕХ ЈЕ ХРАНА СМРТИ

Смрт се не може уништити докле се грех не уништи.

Но, ко може уништити грех до онога коме је грех нанет?

Бог је мета свих грехова. Дакле једини Бог може уништити грех.

Бог једини може примити све стреле од свих својих пријатеља и непријатеља, и он их једини може из себе повадити.

Када Бог не би примио на себе грех човека, човек би од једног јединог греха био уништен смрћу вечном. Тако је једовит и смртоносан грех! Зато не реци да је прва жена учинила један невин и

незнатан грех.

У свим световима нема ужаснијег и једовитијег отрова од греха. Јер тај отров је намењен не телу, но души и животу душе. Где је тело када душа погине? Када витез падне, одело се гужва и баца у огањ.

Није, дакле довољно рећи оно што површни етичари говоре: Иди и не греси више! Јер то је читање књиге с другог краја. Него се мора рећи: опроштени су ти греси - иди и не греси више!

Али ко може опростити осим онога коме је увреда нанета?

Гресима је увређен Бог. Бог једини, дакле, може и опростити грехе.

УВРЕДА МАЈЦИ

Кад неко пљуне у лице детету у колевци, дете само на лицу осети пљувачку. Но, главна тежина увреде пада на срце мајке детиње.

Ко ћуши дете, дете ће осетити само нешто физичког бола. Но сав отров и обим бола познаће срце мајчино.

Исто тако: ко згреши против створења створитеља, створење ће осетити само нешто бола од стреле греха, али ће се сва стрела са целим отровом својим задржати у срцу Створитеља. Као што гром летећи из облака кроз ваздух само уздрма ваздух но запали дрво! Но, дрво би могло рећи: ах, како ме расцепи и сагори!

Заиста је тако и са грехом. Човек осети од нанетог му греха само мањи или већи потрес, а Бог осети удар и огањ греха.

Зато онима који гледају а не виде, грех се чини ништа, или нешто мало, или нешто природно. Јер главни ужас и огањ греха сручује се на њих - шта би од њих тада било? - него на Бога.

А Бог, по неисказној љубави према створењу своје прима сав ужас и огањ греха на себе. И по неисказаној сили својој може уништити грех и сав пород греха. Јер опростити грех за Бога је исто, што и уништити грех.

ХРИСТОС ЈЕ УСКОК У ИСТОРИЈИ

Христос је ускок у историји човечанства.

Он није постао никаквом еволуцијом, но ускочио је у огањ земаљског живота онакав какав је од вечности.

Ускочио је на земљу Христос Бог, избоден стрелама свих грехова људских од Адама да изврши три задатка:

- да покаже људима, да су све стреле њихових грехова удариле у Бога,
- да опрости грехе, то јест да почупа стреле из свог срца скручи их и уништи, и
- да следствено кроз уништење греха уништи и смрт.

За овакве задатке земља није могла дати јунака. Не само човечији род, него ни сва васиона, заједно са човечијим родом.

За овакве задатке требао је ускок и то ускок под чијим се ногама васиона угиба, пластична као иловача под ногама лончара.

ТВОРАЦ ЕТИКЕ

Христос је творац етике, нове, једине, драматичне као што је свет драматичан и стога пуне препуне.

Његов крст се спушта до безданог Ада, то јест до самога корена зла, и узвишује се до у врх неба, то јест до најслађег плода добра.

Он није само дрво добра, но и нишан свеколиког зла у свету. Нема плода добра, за којим човечанство пружа руке, а да се не налази на том дрвету, нити је било нити има нити ће бити зла, које

нишанећи ма у кога било не нанишани у њега.

ЗАМАЋИЈАНИ ПРИРОДОМ

Замаћијани природом никако не могу да увиде смисао речи спасење. Па и кад осете најгорче плодове своје замаћијаности, они често лакше разумеју реч самоубиство, него ли реч спасење.

Докле год људи беспомоћну природу сматрају свемоћном, дотле је реч спасење за њих без смисла.

Са оних, пак, који сваки дан гледају и виде очајну немоћ природе саме по себи, спале су маћије. Но у тренутку, када су им спале маћије са душе, они су познали љућег непријатеља од природе, заједничког непријатеља и себе и природе. Зато је реч спасење за њих добила онолики исти значај колико и реч живот.

Да се Христос није показао моћнији од природе, како би он скинуо чини са замаћијаних?

ПОТОП И СПАСЕЊЕ

У време потопа сви људи изговарају и разумеју реч спасење.

Шта спасавају људи у време потопа? Да ли сандале и вретена? Не, него оно што им је најдрагоценије - живот.

Шта нас уче велики потоци у историји ако не, да смо и ми у овоме свету у једном сталном потоку.

Од потопа смрти ниједно се тело не спасава. У томе потоку беспомоћне су све звезде као и јагањци.

Шта чекају људи, зашто се не спасавају? Од потопа смрти само се душа може спасти. Они, који виде универзални потоп, гледају на тела као на сандале и вретена и журе се са голом душом ка кули светиљи, која показује земљу живота.

Што се заклањају људи за природу, када им она јасно казује: ја сам већ потопљена?!

Зато мудри људи не скидају са језика реч: спасавајмо се! А замаћијани мада стоје на ивици гробног понора - смеју се и говоре: нама је добро и овде!

Спасавање душе од неизбежног потопа смрти свега осталог једино је разумно занимање разумних, једина брига и једина наука њихова.

Зато, када видиш човека мртва, реци самоме себи: овога брата стигао је потоп, који и мене неће обићи. Да ли је он успео спасти што се спасти може? Да ли и ја спасавам што се једино спасти може? То нека ти је једини разговор с мртвим.

ГРЕШЕЊЕ И ГРЕШЕЊЕ

Има грешења и грешења. Оба у крајњој линији воде гађењу. Једно грешење води гађењу од себе самог, друго грешење води гађењу од живота. Прво грешење је надежно, а друго је безнадежно. Прво грешење је као ноћ, у којој се види једна звезда на помраченом небу; друго је као ноћ с помраченим небом без иједне звезде.

Сваким новим грехом добар човек товари осуду и гађење на себе, а зао човек сваким новим грехом товари осуду и гађење на живот уопште. Ипак је бреме првога сношљивије од бремена другога. Јер прво бреме одвешће кад тад поправци, а друго бреме одвешће кад тад самоубиству.

Гадити се на себе значи гадити се на прљав суд у коме је живот. Гадити се на живот значи гадити се на празнину прљавог суда. Јер буд је прљав, буд је и празан.

Ниједно грешење није добро, али има грешења с надом и грешења без наде.

- Гледај у победу, а не у блато! - рекао је неки војсковођа војнику, који се жалио на блато.

- Блату припада моја победа! - одговорио је безнадежни војник. Овако одговарају безнадежни грешници на све небесне поруке.

МОРАЛ ДУЖНОСТИ И МОРАЛ ЉУБАВИ

Морал дужности јесте морал слуге и роба. Морал љубави јесте морал човека.

Реч дужност увреда је љубави.

Љубав није дужна ништа, а нуди све.

Незнање дужности једино је незнање љубави.

Љубав је једина реч пре греха, дужност је једина реч после греха.

Љубав дарује, дужност задужује.

Љубав је раширила своју мисао изнад граница васионе; стога изгледа, да љубав не мисли. Дужност је ограничила своју мисао на предмете и догађаје, стога изгледа, да дужност мисли. Љубав је раширила своју делатност до изнад граница времена, стога изгледа, да љубав не ради. Дужност је ограничила своју делатност на дане и случајеве, стога изгледа, да дужност ради.

Љубав стоји изнад деобе добра и зла. Дужност је неуморно дељење добра и зла.

Док је вода у облацима, она се не дели на чисту и прљаву. Када вода падне у реке и баре, онда се она дели на чисту и нечисту. Тако и љубав када падне дели све на добро и зло, и мери све аршином дужности.

Грех изгони из њене сопствене куће, а уноси дужност у туђу кућу.

ЖЕНА И МАЈКА

Жена стари, мајка не стари.

Жена као жена мења се и стари, мајка као мајка не мења се и не стари.

Жена представља пад човека у природу, мајка представља уздизање човека к небу.

Мајка, која није била жена, добила је славу и част изнад ангела, док је жена као жена била и остала веза човека са природом.

Својом улогом мајке жена искупљује своју улогу жене.

ЛЕПОТА ЧОВЕКА

Људи изгледају лепо само међу људима. Човек човеку изгледа леп. Иначе нико у свету не опажа лепоту човека.

Природа не опажа лепа човека. За њу су сви људи маске, испод којих она се труди да распозна добру или злу вољу и добру или злу намеру.

Међутим, природа јако опажа доброту човека. Не само пас, и коњ и во, него и зверови и то баш зверови опажају доброту добра човека јаче него домаће животиње. И не само животиње, него чак и биљке и елементи опажају, на свој начин, доброту добра човека.

И кад год што сва природа опажа доброту добра човека, тако исто она опажа и злоћу зла човека.

Многобројни примери за ово могу се навести из живота светих људи и зLOBних људи. Но нема ни једног примера, сем у апсурдним бајкама, да природа ма колико опажа спољашњу лепоту човека.

Исто тако ни свет духова не опажа лепоту човека, но само његову доброту или злоћу, то јест: његову унутрашњу лепоту или ругобу.

Људи изгледају лепо само један другом. Лепоту човека ни један ни други свет не опажа.

Да ли зато што је лепота човекова безпредметна у моралној и духовној драми света? Или зато, што лепота човека и није лепота него ругоба у сравњењу са његовом прототипском лепотом? Или обоје?

ФИЗИЧКО ДЕЈСТВО МОРАЛА

Морал има физичког дејства.

Ово знају и лекари при лечењу болесника и сељаци при жетви. Ако је жетва слаба, сељаци свију

села на кули земаљској обзиру се и испитују грех села у тој години.

Максимум светости, максимум господарства над природом. Зато је Христос могао изговорити никад и ни од кога неизговорене речи: Све је мени предао отац мој (Матеј, 11,27).

Према савршеној светости душе зверови и отрови постају нештетни (Лука, 10, 19).

Христос је показао савршена човека у његовој првобитној господарској моћи над природом. Но, показао је и узрок тој моћи и величини човека. А узрок је у безгрешности. А безгрешност извире из добровољне и потпуне покорности вољи Божијој.

Стотину цивилизација мање су моћне према природи него један безгрешан човек.

ЉУДИ И ЖИВОТИЊЕ

Није Христос узалуд назвао цара Ирода лисицом. Цео карактер Иродов био је карактер лисице. Његово изобраење у природи јесте лисица. Он је био притајен као лисица, плашљив као лисица и бруталан као лисица.

Карактер многих злих људи, које је овековечила историја, јасно изражава карактер или једне дивље животиње или једне страшне природне појаве, буре, туче, помора. Карактер пак, многих добрих људи, које је овековечила историја, јасно изражава карактер или неке благодушне животиње или неке плодне биљке, или неке угодне и благотворне природне појаве. Ето, ја вас шаљем као овце међу вукове: будите, дакле мудри као змије и безазлени као голубови (Матеј, 10, 16).

Но, историја бележи само истакнуте специмене добра и зла. Међутим и сви људи који следују овим истакнутим представницима добра и зла и које историци називају војском или масом народа - сви они посебно имају свој карактер, сличан неком изобраењу у природи.

Тако, да би се могло рећи: историја је поновљена, природа на вишем плану, имена на плану човечанском. Или, историја је развучен човек, човек у фрагментима добра и зла, речју - материјал човека.

ЗАРЂАЛО ГВОЖЂЕ

Не жали се што је Бог попустио болест на тебе. Сети се, да је Бог и теже болести на људе светије од тебе попуштао.

Замисли полугу гвожђа да стоји годинама у дну ковачнице. Најзад она почне молити ковача, да и од ње направи нешто. Ковач хитро узима гвожђе, баца га у огањ, а потом, усијано, под чекић. Треба ли онда гвожђе да се жали?

И твоја болест је за радовање, а не за жалост. Јер ти си се молио Богу да те учини бољим човеком. И Бог те је узео у рад, и почео те калити и ковати.

Бог те узео у рад, болесниче! Радуј се, зарђало гвожђе из дна ковачнице.

ГРЕШНИК МРЗИ ПРАВЕДНИКА

Човек мрзи онога против кога греши. Прво га се боји, па онда мрзи.

Када човек учини грех према пријатељу своме, најпре га обузима страх, који се убрзо претвара у мржњу. А мржња сасвим заслепљује.

Човек мрзи онога, ко зна његов грех. Прво га се боји, па онда мрзи.

Када човек докучи да неко зна његов грех, њега најпре испуњава страх од тога некога. Страх се убрзо претвара у мржњу. А мржња сасвим заслепљује.

Исти се процес одиграва у души човека, који је свестан, да је учинио грех према Богу, или да Бог зна његов грех. Најпре га испуњава страх од Бога, страх се убрзо претвара у мржњу према Богу. А мржња сасвим заслепљује.

Заслепљен мржњом према човеку, човек помишља на убиство. Но, како је убиство Бога немогуће, то заслепљење мржњом према Богу употребљава уместо убиства нешто што он сматра

равномерним убиством - одрицање Бога. Ово је међутим равномерно једино самоубиству.

СПАСЕЊЕ ДУШЕ

Не сматрај ништа циљем овога живота осим спасења душе.

Сваки други идеал, што људи у једном времену истакну као циљ, није дуго до само једна побуда више — ако не директно средство — спасење душе.

Породица, друштво, држава, цивилизација - све то није циљ само собом. Све је то побуда и више или мање средство главног циља, јединог циља спасења душе.

Све оно што време гради и разграђује није твоје стално обитавалиште, но само жалосно или радосно подсећање на ово.

Мајка те само бледо подсећа на неисказану материнску милошту, која ће срести твоју душу у другом свету.

Жена те само бледо подсећа на сладосно јединство твоје душе с Богом.

Деца те само бледо подсећају на плодове, које доноси јединство душе с Богом.

Пријатељи те само бледо подсећају на друштво прекрасних ангела небесних.

Сва твоја научна открића само те бледо подсећају на несањана открића и сазнања у близини Бога.

Природа ти само бледо указује на сву раскош и лепоту будућег света.

Велики градови те само бледо подсећају на чудесни град Цара Великог.

Све што се зове срећом у овој свету и што хитно ишчезава као јутарње руменило, бледо, сасвим бледо те подсећа на истинску срећу у свету реалности.

У овој свету сени и призрака једино душа има реалности, коју она може сачувати или изгубити. Шта помаже човеку задобити сва царства сени и призрака, а изгубити царство стварности? Заиста, не помаже му ништа него ли грејати се над месецом под водом.

У овој свету сна и сањања само душа човекова носи јаву у себи. Авај човеку, који и то мало јаве претвори у сан. Кад осване дан пробудења, неће се имати шта у њему пробудити.

СТИД

Дајте ми културу, која повећава стид ког човека и ја ћу гласати за њу. Стидљива дивљина милија ми је од културе, што уништава стид ког човека. Када неко говори о „лажној култури“, он у ствари може да мисли само на двоје: или на притворен стид или на бестидну дрскост.

Стидом због телесног несавршенства човек мукло признаје, да ово тело није тело, које њему приличи. Стидом уопште човек признаје свој пад с царског достојанства на просјачки штап.

Кад се просјак обуче у просјачку одећу, он се не стиди ни просјачке одеће ни прошње. Но, када је царски син приморан обући се у просјачку одећу и просити, он се стиди обојега.

Стид порађа смиреност и кротост и дуготрпељивост и човекољубље.

Изгубити стид значи, на крају крајева признати себе савршеним. Но ничему се тајанствене силе не свете тако страшно као овој. Гле, губитак телесног стида води разврату до гнушања, а губитак духовног стида води гордости до лудила.

Разврат и гордост јесу близанци, од којих некад први претходи другом, а некад други претходи првом.

БОЖАНСКА ЕКОНОМИЈА

Гледајући неправду праведника ми се често питамо: зашто га Бог не удари громом и не спасе нас од његове неправде? Но, при томе и обично заборављамо упитати се:

Прво: зашто мајка одмах не убије је своје дете, када га затече у злу? и

Друго: зашто нас - мене и тебе - Бог не удари громом чим нас затече у злу делу?

У свакоме човеку налази се уложен Божији животни капитал. Ниједан домаћин не сече свој воћњак зато што му није родио једне године, но чека с надом другу и трећу годину. Неправда једног човека, то је једна неродна година, и Бог с поверењем ћути и чека.

Понекад чека узалуд; Јуда остаје Јуда. Но, често чека и дочека, да неплодан воћњак донесе обилат плод и да Савле постане Павле.

СЛАВОЉУБЉЕ

Ако запалиш све врлине у себи као свеће, добро ћеш учинити; но, ако при том задржиш славољубље, ово ће као силан ветар убрзо све упаљене свеће погасити. Ти ћеш можда опет упалити, но ветар ће их опет угасити.

Зато прво остави ветар.

МИ И НАШИ УМРЛИ

Када мислимо о својим умрлим суседима, великим и малим, ми се потајно гордимо, као да смо ми својом снагом и одабраношћу остали у животу и као да су они као слабији и лошији од нас пали и пропали.

Такво мишљење је врло штетно по напредак наше душе. Много је боље да мислимо, да су они као добри ђаци пре завршили ову школу живота, а ми као лоши ђаци остављени још да учимо, док не научимо лекције.

ПОЧЕТАК КАЛЕНДАРА

Сваки дан грешити и сваки дан кајати се, то се не може узети као напредак, но као тапкање на једном истом месту корачања унапред. Докле год кајање не превагне и грешење се не умали, наши дани ће бити испуњени зидањем и рушењем једне исте куле.

Мораш се, дакле, постарати, да једног дана можеш показати нешто од јучерашњег зидања непорушеног. То ће бити твој први дан живота.

НАЈЧИСТИЈА СУЗА

Непрестано богоопштење:

у тишини срца,
у уздржаности ума,
у ћутању целе душе,

то доводи до серафимске чистоте унутрашњег човека. Из те чистоте могу се видети све ствари и сва бића у њиховој првобитној чистоти, као одсјај чистоте Творца свих ствари и свих бића. То виђење изазива најчистије сузе у човека.

Јер и суза понекад није друго до морска вода.

СНОВИ

Нека ти и снови буду учитељ. Јер и снови су медиум, кроз који душа може умножити познање саме себе.

У сновима човек често долази до утанчанијег познања својих осећања, грехова, страсти, моћи и немоћи, недостатака и страсти, него ли студијама на јави.

Снови су тајанствена књига, коју душа чита и учи без чула. Душа сама собом ствара сновима најчудесније ситуације, у које те ставља и кроз које ти открива твој карактер.

Снови опомињу, предсказују, награђују и кажњавају. Кроз понеке снове душа ти отшкрињује тајну своје свемоћи, свезнања, видовитости и слободе.

Снови су пророчанство будућег живота, у коме ће душа бити слободна од закона физичког света.

Више мисли, о својим сновима, а мање говори. Јер већина снова ти једино можеш разумети, пошто ти једини и знаш своје најскривеније тежње, жеље и бриге. А то најскривенија душа баш најјаче и осећа, због чега то најчешће и разрађује у сну и представља ти у драматским сликама и фантастичним ситуацијама.

Нека ти, дакле, и снови буду учитељ.

ЧИШЋЕЊЕ ОД ЗЛЕ ВОЉЕ

Старај се изнад свега да чистиш себе од зле воље према људима. Јер гомилајући злу вољу према људима гомилаш отров, који ће тебе пре или после уништити као човека.

Старај се више од свега, да сабираш добру вољу према људима. Стегни суху дреновину своје душе и увек ћеш моћи исцедити добар разлог да и непријатељима опростиш и да и њих окужиш - а то значи, на крају крајева, победиш — својом добром вољом.

Не дозволи, да Сунце буде племенитије од тебе и да оно може обасјавати и добре и зле, а ти да не можеш зрачити добром вољом и према пријатељима и према непријатељима.

Не дозволи, да вода буде кориснија од тебе и чистим и нечистим, него се радуј када те и докле те људи потребују, да им будеш од добре услуге.

На устајалу воду не иде ни во ни перила.

Говори ли вода волу: теби допуштам да ме пијеш, а магарцу: теби не допуштам? Или се подједнако даје и једном и другом.

Не дозволи да земља буде стрпљивија од тебе, било кад је ору за жито, било кад је табају за друм. Буди стрпљив као земља, јер си намењен за вишу част него сва земља.

Не дозволи, да се звездани свод блиста већим сјајем од душе твоје. Јер је у теби Онај, који је сковао звездани свод и који га може и расковати у ништа.

Ах, брате мој, ти си син, а свод небесни је ствар.

ЉУБАВ БОЖИЈА

Љубав Божија према човеку претходи љубави човека према Богу.

Ко зна, да ли би дете икада имало љубави према својој мајци, када не би осетило љубав мајке према себи.

Тако ниједан човек не може се разгорети љубављу према Богу, докле се не осети неугасиви пламен Божије љубави према себи.

НАУКА О МОРАЛУ

Наука о моралу не разликује се од хемије као науке.

Човек не може разумети хемију док не експериментише. Ни науку о моралу не може разумети без вежбања.

Зато је најбоље мало по мало учити о моралу, и одмах стечено знање вежбати у примени, него научити наизуст сву науку о моралу, а одлагати и сами почетак њене примене.

Савршено разумети хришћански морал може само онај ко живи савршено по хришћански.

ПРИМЕДБЕ НА ТЕЛО

Христос никада није направио ни једну примедбу на тело једног човека.

Он није рекао Закхеју: како си мален! Ни Јуди: како си ружан! Нити ослабљеном: како си ослабљен! Нити губавоме: како заудараш!

Он је непрекидно општио са стварношћу у људима, то јест са душама.

То је душа душама говорила, и дупља душе лечила и лизала.

Говорити о телима присутних људи Христос је сматрао безмало исто тако непристојно, као што

озбиљни људи сматрају непристојним говорити о оделу један другог.

Зато, када човек говори теби, не мисли на његово тело, не испитуј његово тело, него гледај у његову душу, уживи се у његову душу и тада ћеш га разумети.

И када говориш с човеком, не мисли на своје тело и не мисли на његово тело, него мисли о својој души и његовој, понављајући у себи: „Ово душа души говори, и душа с душом општи“.

И тада ћеш осетити присуство Бога међу вама двојицом. И бићеш разумљив и разумећеш.

ТРИ ОКНА

Три окна просечена су на небу за духовна човека: кроз прво гледа ум вером, кроз друго гледа срце надом, кроз треће гледа душа љубављу.

Ко гледа небо само кроз једно окно, види трећину неба. Ко гледа кроз сва три окна, види цело небо.

Света Варвара просекла је била три окна на кули, у коју је била затворена од свог незнабожачког оца, и тиме је хтела показати своју веру у Свету Тројицу.

Да би видели божанску Тројицу у јединству, ми морамо сазнати себе као Тројицу у јединству. Јер само љубав Тројице може видети Тројицу.

ЉУБАВ НИЈЕ САМА

Љубав никада није сама. Љубав не може бити сама.

Проповед о Богу као љубави почела је онда кад и проповед о Богу као Тројици. Пре тога проповедан је Бог као судија и у најбољем случају као праведни судија.

Љубав, пак не значи подељеност. Љубав не значи двојство. Проповед о Богу као љубави почела је онда кад и проповед о Тројичном Јединству.

МОЛИТВА

Свака права молитва јесте борба са смрћу и одрицање смрти. И свака права молитва јесте борба за живот и утврђење живота.

Шта је права молитва? Она која те чини јачим од смрти, којом доносиш победу над страхом и језом од смрти.

Кад устанеш са молитве и загледаш у себе осетиш исти страх од смрти као и пре, онда знај, да ти молитва није била права.

А кад устанеш са молитве и загледаш у себе осетиш равнодушност од смрти, онда знај да ти је молитва била права.

Пре него је био распет на крст, Христос је већ једном био победио смрт. То је било на молитви у Гетсиманском врту.

Гетсиманска молитва је јединствен образац савршене борбене и победничке молитве, који је икада човечанству показан и у аманет остављен.

ИЗНАД ПОЛИТИКЕ И ТРГОВИНЕ

Када Христос постане оруђем земаљске политике, земаљске славе и богатства, он престаје бити оруђем спасења. Другим речима: када Христос постане средством добити мањих добара он постаје узроком губитка виших добара.

Ко с Христом тргује тај има најопаснијег ортака у трговини.

Ко подиже реч против Христа, тај на врху мача држи своје срце.

Двадесет столећа историје нису увеличали Христа, али су га оправдали. Његова безусловна послушност Оцу, његово смирење, понижење, страдање и човекољубље оправдала је историја као једини поуздани лек душе и једини метод трајне победе.

ЗЕМЉА И МАПА

Као земља према земљиној мапи, тако је хришћанско поимање света према кабинетским филозофијама.

Понекад мапа, истина, изгледа бојадисанија и лепша од земље, али ни на најлепшој мапи нити вода извире нити пшеница расте.

ТАКТИКА ПРЕМА ЗЛОМ ПСУ

Као што се зао пас побеђује равнодушношћу према његовом лавежу, тако се и смрт побеђује равнодушношћу према њеним свакодневним замкама и зачикавањима. Што више удариш на зла пса, или што више бегаш од њега, то ти се он дрскије приближава, што више одгониш смрт од себе она ти је све ближа.

Али, ко може бити равнодушан према смрти? Ко други - осим онога ко верује у Светога и Живога Бога и у његову потпуну власт над смрћу.

Где је пак доказ Светога и Живога Бога и његове потпуне власти над смрћу изван васкрелога Христа? Гле, сви остали докази Бога и бесмртности јесу докази наше људске логике и свима њима име је - можда.

О КРАЈЊОЈ ПОБЕДИ ДОБРА

Све наше слутње о крајњој победи добра јесу обећања Божија исписана у срцима нашим.

Ма колико да су од греха та писмена ослабила и избледела, духован човек може јасно да их чита, а и недухован, бар у извесним тренуцима, да их тамно наслути.

Победиће правда неправду;

Тријумфоваће живот над смрћу;

Радост ће прогутати жалост;

Светлост ће разагнати таму.

Љубав ће засновати своје царство, у коме мржња и злоба неће имати места.

Човек ће подмладити виђењем Бога и човек-животиња постаће Бого-човек.

Све ово и остало добро јесу обећања Божија, урезана у тамом и жалошћу обавијено срце људско.

И сва ова обећања показана су - више него доказана - показана у лицу Исуса Христа. Као што и говори апостол: колико је обећања Божијих, у Њему су да и у Њему су Амин.

Сва добра и све људске добре наде нашле су у Христу своју потврду, своје неизгладљиво да и своје громогласно Амин.

Ово је једини оптимизам, који има своју историјску основу и фактичку потврду. Сваки други оптимизам је теорија, којој је име - можда.

КЉУЧ СВИХ ЗАГОНЕТКИ

Христос је васкрсао - значи: ваистину постоји Бог.

Христос је васкрсао - значи: ваистину постоји небесни свет, свет стваран и бесмртан.

Христос је васкрсао - значи: живот је јачи од смрти.

Христос је васкрсао - значи: зло је слабије од добра.

Христос је васкрсао - значи: све добре наде човечанства су оправдане.

Христос је васкрсао - значи: сви проблеми живота су потврдно решени.

Сви проблеми живота решени су, главне и мучне загонетке одгонетнуте, ланци таме и жалости раскинути, јер је - Христос васкрсао.

